

Zsebi

HÍRADÓ

XXVI. ÉVFOLYAM, 21. SZÁM

ÁRA: 1,50 FORINT

1982. MÁJUS 22.

AZ ELMÚLT HÉT

FONTOS ÁLLÁSFOGLALÁST TETT, és jelentős indítványokkal élt a Komszomol kongresszusán elmondott beszédében Leonyid Brezsnyev — s az abban foglaltakra adott gyors, magas szintű amerikai válasz ezúttal hangnemében nem volt eleve elzárkózó. Az SZKP főtájkára helyes irányban tett lépésként jellemezte Ronald Reagannek azt a kijelentését, hogy az Egyesült Államok kész a hadászati fegyverek korlátozásáról és csökkentéséről folytatandó tárgyalásokra. Hangsúlyozta azonban Leonyid Brezsnyev, hogy ezeket a megbeszéléseket megfelelő alapokra kell építeni. Ezzel kapcsolatban összegezte a szovjet álláspontot, majd közölte: a Szovjetunió már most kész egy olyan megállapodásra, amelynek alapján a tárgyalások megindulásának pillanatában befagyasztnak a két fél hadászati rendeltetésű fegyvereit. (Az amerikai külügyminiszter luxemburgi nyilatkozatában elutasította a befagyasztás indítványát, ám az e kérdéskörben Leonyid Brezsnyev által kifejtett szovjet elgondolások egy részéről azt mondta, azok „nem összeegyeztethetetlenek az amerikai igényekkel és megközelítéssel”).

Az SZKP főtájkára szóló a közeli napokban Genfben felújítandó szovjet-amerikai eurorakéta-tárgyalásokról is. Ezzel összefüggésben hangsúlyozta, hogy a korábbi bejelentésnek megfelelően a Szovjetunió máris jelentős mértékben csökkentti területének európai részén a kérdéses rakéták számát. Ezután Brezsnyev közölte: „Egyetlen közepes hatótávolságú rakétát sem telepítünk kiegészítésként olyan helyre, ahonnan a hatótávolságuk az NSZK-ig és a többi nyugat-európai országig terjedne.” Megjegyezte, az egyoldalú befagyasztásról hozott szovjet határozat azt is magában foglalja, hogy megszüntetik az ilyen rakéták indítópályáinak az építését.

BÁTORÍTÓNAK NEVEZTE BUSH AMERIKAI AL-ELNÖK, hogy a Szovjetunió hajlandó tárgyalni a hadászati fegyverek csökkentéséről, amiként ezt „jelezni látszott Leonyid Brezsnyevnek, a Komszomol kongresszusán elmondott beszéde”. Az alelnök ismét hangsúlyozta, hogy Ronald Reagan kész találkozni a szovjet államfővel — de az időpontot illetően nem bocsátott jóslatokba. A NATO tavaszi tanácsülésén Luxembourgban tartózkodó Alexander Haig óvatosan ítélt meg a moszkvai állásfoglalást, de azt „alapjában pozitív” válasznak mondta a korábbi washingtoni javaslatokra. Lényegében a Brezsnyev-beszédhez kapcsolódva kijelentette az amerikai külügyminiszter: a hadászati fegyverekről tartandó tárgyalásokon Washington hajlandó „mindet az asztalra tenni”, tehát a stratégiai bombázókat és a robotrepülőgépeket is, noha az első szakaszban változatlanul a szárazföldi rakétáknak és robbanófejeknek a csökkentését tartja kiemeltésként fontosnak.

MARGARET THATCHER HÁBORÚS KABINETJE-NEK ÜLÉSE után rendkívüli ülést tartott a teljes brit kormány — írta a Reuter —, hogy áttekinthe a Falkland-szigetek körüli katonai helyzetet. Brit források szerint a kormány mérlegelte a szigetek erő alkalmazásával történő visszafoglalásának lehetőségeit, tekintettel arra, hogy London szándéka szerint „utolsó lehetőséget adott” Argentínának az ENSZ-ben folyó közvetítő tárgyalásokon.

A minisztertanács megvitatták a haderők felvonulását, az időjárás feltételeket és más olyan tényezőket, amelyek eldönthetik, hogy mikorra időzítsék a szigeten állomásozó argentin erők elleni fegyveres támadást — fűzték hozzá a Reuter által idézett kormányforrások.

A kormányfő az alábbi összefoglaló nyilatkozatot tette: „ENSZ-képviselőnk újabb találkozókat tartott Pérez du Cuellar főtájkárral. A tárgyalások folytatódnak: mi mindent megteszünk a békés rendezés érdekében, habár vannak elvek, amelyekkel kapcsolatban nem tehetünk engedelményt. Sok a lényeges érintő nehézség. Az elkövetkezendő egy-két napban, úgy hiszem, megtudjuk, elérhető-e megállapodás vagy sem. Nem hagyhatjuk, hogy az argentinok a végtelenségig köntörfalazzanak. Mi jóhiszeműen tárgyaltunk az elmúlt hat héten, de mind ez ideig az argentinok nem adták jelét annak, hogy készek lennének végrehajtani a Biztonsági Tanács határozatát. Eltökéltük, hogy kieszaközöljük valamennyi argentin erőnek a szigetekről való kivonását, és ez az eltökéltégünk maradéktalan. Mindvégig világossá tettük, hogy minden szükséges intézkedést megteszünk ennek érdekében. Addig is fokozzuk azonban az argentin kormányra nehezedő katonai nyomást.”

AZ EGYESÜLT ÁLLAMOK ÉS AZ NSZK KÖZÖTT az ötvenes és a hatvanas években kiépített szoros kapcsolatok kezdenek meglazulni — jelentette ki Berchtesgadenben Arthur Burns, az Egyesült Államok bonni nagykövete. Az amerikai diplomata szerint ezért újabb ösztönzést kell adni az amerikai-nyugatnémet együttműködésnek.

A *Der Spiegel* legújabb számában szó szerint megjelent az a bizalmas tanulmány, amelyet Helmut Schmidt kancellári hivatalának munkatársai készítettek, rendkívül élesen bírálva abban az amerikai és a brit kormány konzervatív, enyhülésellenes politikáját.

A tanulmány szerzői a jelenlegi nemzetközi helyzet felvázolásakor abból indulnak ki, hogy az Egyesült Államokban és Nagy-Britanniában igen befolyásos csoportok az enyhülési politika felszámolására törekcsenek. Ez egyet jelentene a hidegháborúhoz való visszatéréssel, ami az NSZK számára sem külpolitikai, sem gazdasági okokból, sem pedig az NDK-hoz fűződő viszonya miatt nem fogadható el.

Kis országok a tőkés Európában

A vilákapitalizmus rendszerében figyelemre méltó szerepet játszik a közép- és észak-európai kis tőkésállamok csoportja. Belgium, Hollandia, Luxemburg, Svájc, Ausztria, Svédország, Dánia, Norvégia, Finnország a legfejlettebb tőkés országok közé tartozik. Fejlett iparukat és tudományos-technikai színvonalukat egy sor kedvező tényezőnek köszönhetik: az előnyös földrajzi helyzetükön túl a nagyszámú magasan képzett munkaerőnek, annak, hogy a termelés nagymértékű szakosításával ki tudták használni a nemzetközi munkamegosztás előnyeit, továbbá annak is, hogy — legalábbis némelyik ország — egyes nagytőkés csoportjai részt vettek a gyarmati népek és természeti erőforrásaik kizsákmányolásában.

Ezeknek az országoknak a helyzete politikai tekintetben nem egyforma. Belgium, Hollandia, Luxemburg, Dánia és Norvégia a NATO katonai tömbjéhez tartozik, és — Norvégia kivételével — tagjai az Európai Gazdasági Közösségnek. Svájc és Svédország több mint száz éve hagyományosan semlegeségi politikát folytat; 1955 óta Ausztria is semleges állam; Finnország pedig aktív békepolitikát folytat a nemzetközi szinten. Ez utóbbi országoknak a kis NATO-országokkal szemben számottevő előnyt jelent, hogy nem vesznek részt katonai szövetségekben.

Vezető helyeken

Gazdasági teljesítőképességüket tekintve a kis országok természetesen lényegesen elmaradtak a nagyhatalmaktól. Az Egyesült Államok megtermelt nemzeti jövedelme például háromszorosan felülmúlja a kilenc kis nyugat-európai országban összesen megtermelt nemzeti jövedelmet. A kis országok azonban a szakosítás révén egyes árufelvételeket tekintve vezető helyet vívtak ki maguknak a világpiacon. Ennek alapján G. Myrdal Nobel-díjas svéd közgazdász egyes kisebb európai országokat egyenesen „nagy nemzetnek” nevezett. A svéd acéllal „át lehet fogni az egész világot”, svéd vállalatoknál készült a világ golyóscsapágy-termelésének negyede. Norvégia kereskedelmi flottája tonnatartalman tekintve a negyedik helyen áll a világon, alumíniumöntésben pedig a harmadik helyen. Svájc az órágyártásban világelső. Közismert Belgium nagy szerepe a szinesfémkohászatban, a vegyiparban és a lőfegyvergyártásban.

Az állammonopolista szabályozás mechanizmusának ezekben az országokban számos sajátos vonása van. Mindenekelőtt az jellemző, hogy viszonylag kevésbé kiterjedt az állam közvetlen vállalkozói tevékenysége (az állami szektorban mindössze 6-7 százaléka dolgozik a gazdaságban foglalkoztatottakkal). Az utóbbi évtizedekben azonban náluk is lényegesen növekedett az állami vállalkozás szerepe a tőkés gazdaság válságának kiéléződése folytán.

Hanyagolt életszínvonal

Az 1974—1975. évi válságból fakadó nehézségek rontották ezeknek a kis országoknak a pozícióját is a nemzetközi kereskedelemben, s ez mindezenekelőtt kereskedelmi mérlegük növekvő deficitjében mutatkozott meg. Külkereskedelmi nehézségeiket azonban nemcsak az okozta, hogy az energia- és nyersanyagválság

közepette egyre növekedtek a fűtőanyagokra és bizonyos nyersanyagokra kifizetett összegek. Az a körülmény például, hogy a kis országok számos termékének exportja alig növekszik vagy éppen csökken, elsősorban azzal magyarázható, hogy erősödik a nagyhatalmak — mindenekelőtt az Egyesült Államok, Japán és az NSZK — monopóliumi részéről a konkurrenciaharc. A termelés visszaesése és a kül-gazdasági nehézségek oda vezettek, hogy sok vállalat termelését le kellett állítani, s az európai kis országokban régóta nem tapasztalt mértékben megnövekedett a munkanélküliség.

Gyors ütemben nőtt az infláció is. A legutóbbi nyolc évben a közszükségleti cikkek — köztük az élelmiszerek — ára a kétszeresére nőtt, egyes cikkeké pedig még magasabbra. Jóllehet a nominális bérek is emelkedtek, az infláció — párosulva az adók, a lakbérek, a közlekedés és a szolgáltatások árnövekedésével — a dolgozók életszínvonalának tényleges romlásához vezetett. Ráadásul több kis országban az utóbbi években szigorú takarékosági programokat vezettek be, amelyek újabb adó-emelésekkel és szűkmarkúbb szociálpolitikával járnak: csökken az egészségügyre, a közoktatásra és a nyugdíjellátásra folyósítandó pénzösszeg.

A válságból és az ennek hatására is erősödő konkurrenciaharcból eredő részjelentégek mögött azonban megfigyelhető egy nagyobb sodrású változás áramlata is. Ez a kis tőkés országok gazdaságának önállóságát, nemzeti érdekeit érinti. Burzsoá közgazdászok adatai szerint a 80-as évek elején az európai kis országok gazdaságában eszközölt közvetlen külföldi tőkebefektetések átlagban legalább háromszorosa nőttek a 70-es évek elejéhez képest. Belgiumban jelenleg külföldi tőkés társaságok 624 leányvállalata működik. Ezek állítják elő az országban értékesített iparcikkek 33 százalékát, és 29 százalékkal részesednek a belga exportból. A tőkebefektetések mintegy fele amerikai monopóliumoktól származik. Utánu követhetnek a francia és a nyugatnémet monopóliumok. 1980-ban Dániában minden tízedik munkás a külföldi tőke által ellenőrzött vállalatoknál dolgozott.

Kapcsolatok és kereskedelem

A kis országok nagyra értékelik az enyhülési politika eredményeit mind gazdasági, mind pedig politikai szempontból. Vezető politikusaik az utóbbi időben is nemegyszer kijelentették, hogy továbbra sem látják egyszerűnek az enyhülés és a szocialista országokkal való együttműködés politikájának megváltoztatását. Különösen Ausztria, Svájc, Svédország és Finnország munkálkodik következetesen a szocialista államokkal való kölcsönösen előnyös üzleti kapcsolatok fejlesztésén. Ez a politika elősegíti a béke ügyét, a feszültség enyhülését, s ugyanakkor nem kis gazdasági előnyökkel jár számukra. Finnország hajóépítő ipara például gond nélkül nézhet a jövőbe a szovjet megrendelések birtokában, miközben a kapitalista világban a hajóépítést mély és elhúzódó válság sújtja.

Az európai kis országokban egyre jobban tudatosul, hogy meg kell őrizni a politikai enyhülés eredményeit és az ellentétes társadalmi rendszerű államok együttműködését.

Moszkva érdemi javaslatokat vár

A genfi tárgyalások felújítása a közepes hatósugarú európai nukleáris fegyverekről kétségkívül jó alkalom lehetne arra, hogy az Egyesült Államok bizonyítsa megegyezési szándékát, amelyről mostanában oly gyakran beszél.

Moszkvában azonban vajmi kevés előjelét látják annak, hogy az amerikai elnök szavait érdemi lépések követnék Washington részéről, sőt Reagan legutóbbi beszéde kifejezetten olyan álláspontot tükrözött, aminek célja változtatlanul az egyoldalú katonai előnyök megszerzése. Szovjet részről várhatóan újabb kezdeményezéseket tesznek a megállapodás érdekében, az alapvető elv: az egyenlőség és egyenlő biztonság elvének figyelembe vételével.

A szovjet szakértők már részletesen rámutattak arra, miért elfogadhatatlanok az amerikai elnök elképzelései. Ezek a „javaslatok” ugyanis egyoldalúan a Szovjetunió fő hadászati erejét csökkentenék.

Moszkvában meglepődéssel látják, hogy ez a manóver korántsem érte el a célját — még akkor sem, ha Washington főbb partnerei siettek üdvözölni azt. A felelős politikusok jó része azonban, magában az Egyesült Államokban is, haladéktalanul leleplezte a washingtoni manóver iga-

zi céljait: egyrészt a közvélemény félrevezetésére, a NATO-partnerek megnyugtatására, másrészt az amerikai katonai fölény „kerülő úton” történő megszerzésére irányuló kísérletnek minősítették azt. Még nagyobb fontosságú, hogy Reagannek nem sikerült elhallgattatnia a tömeges állásfoglalást, amely az amerikai fegyverkezési politika, a háború veszélyének növelése ellen irányul. Egy olyan — kommunista- vagy szovjetbarátsággal aligha vádolható — nagy tekintélyű nemzetközi testület, mint a világvallások Moszkvában most véget ért békekonzferenciája is rámutatott arra, hogy nem lehet egyoldalú előnyökre törekedni korunk alapkérdésének megoldásáról beszélve. Olyan intézkedésekre van szükség, amelyek figyelembe veszik az egész emberiség érdekeit.

A világszerte nagy erővel folytatódó békemegmozdulások, amelyeket méltat például a Pravda is, azt mutatják, hogy a közvélemény tisztában van ezzel, s valódi megegyezést követel. Az elmúlt napok szovjet állásfoglalásai azt hangsúlyozták, hogy a Szovjetunió kész erre. A választ a másik félnek kell megadnia, nem propagandaszólamokkal, hanem érdemleges javaslatokkal.

Magyar-francia gazdasági együttműködés

A gazdasági, ipari és műszaki együttműködés további fejlesztése érdekében megállapodást írt alá Budapest Kovács István, a Magyar Kereskedelmi Kamara francia tagozatának elnöke és Francois Ceyrac, a Francia Kereskedelmi és Iparkamara tiszteletbeli elnöke. Ezzel újabb öt évre meghosszabbították az 1976-ban kötött szerződést.

Az elmúlt négy év során számos alkalommal szerveztek magyar és francia üzletemberek számára kölcsönös szakmai látogatásokat, 1977-ben francia, 1979-ben pedig magyar műszaki napokat tartottak Budapesten, illetve Lyonban.

A Franciaországba irányuló magyar export a hetvenes

évek végén gyors ütemben emelkedett. A fejlődés azonban 1981-ben megtorpant. Az árucserre elsősorban a kooperációs kapcsolatok fejlesztésével, a gazdasági együttműködés kiterjesztésével bővíthető. A magyar és a francia vállalatok közötti gazdasági, kereskedelmi szerződések száma már meghaladja a nyolcvanat. A hazai és a külföldi partnerek együttműködése a számítástechnika, a konfekcióipar, a mezőgazdasági és a hűtőszekrénygyártás terén a legeredményesebb.

Az érdekelte szakemberek közötti kapcsolatfelvétel megszervezéséhez nyújt intézményes keretet az aláírt együttműködési szerződés.

Nyugat-európai szakszervezetek a munkanélküliségről

A nyugat-európai országok szakszervezeteinek megállapítása szerint több millió olyan munkanélküli van, akiket a hivatalos állami statisztikák egyáltalán nem tartanak nyilván. A szakszervezetek adatai szerint a tényleges munkanélküliség az egyes országokban 30-100 százalékkal magasabb arányú az állami szervek által megadott számoknál.

Az Európai Szakszervezeti Szövetség kimutatta, hogy a szakszervezetek becslései szerint a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezethez (OECD) tartozó 24 fejlett ipari országban (amelyek egyébként éppen hétfőn ülnek össze Párizsban, gazdaságpolitikai koncepcióik egyeztetésére) a munkanélküliek száma 39, illetve a rész munkaidőben foglalkoztatottakkal együtt 52 millió, szemben a hivatalos statisztikák 26 milliójával.

Ezek a lényeges eltérések abból adódnak, hogy az állami szervek kimutatásai nem tartják nyilván azokat, akik valamilyen formában nem részesülnek állami segítségekben. Nem tartalmazzák ezek az adatok az első ízben állást kereső fiatalokat, valamint azokat a nyugdíjkorhatárhoz közel álló idősebb dolgozókat, akik már fel sem iratkoznak a munkaközvetítőkből — szinte végérvényesen lemondtak, illetve le kellett mondaniuk arról, hogy valaha is elhelyezkedjenek, ezenkívül a rész munkaidőben foglalkoztatottak tömegei sem.

Igy például az Egyesült Államokban, ahol a Reagan-kor-

mányzat 9,5 millió munkanélkülit tart hivatalosan nyilván, 1,2 millióval több, s az 5,4 millió részdíj alkalmazottal együtt így 16,1 millió az összlétszámuk.

Nagy-Britanniával egymillióval (összesen 3,9 millió), az NSZK-ban 800 ezerrel (összesen 2,5 millió) több a tényleges munkanélküliek száma a hivatalos statisztikák adatainál.

Ugyanez a jelenség figyelhető meg valamennyi OECD-országban. Az elhúzódó gazdasági válság folyamatosan tovább növeli az állást keresők számát, s mindez rendkívül negatív hatással van az állásban levő dolgozók élet- és munkakörülményeire — mutatnak rá a szakszervezetek.

Kínai árszint

Pekingben 15 százalékkal emelkedtek a fogyasztói árak az elmúlt három év folyamán — közölte a kínai sajtó. A 12 ezer háztartásban végzett felmérés szerint a pekingiek átlagjövedelme névértékben 40,7 százalékkal, reálértékben azonban csak 26,7 százalékkal nőtt a vizsgált időszakban. Kína-szerte az infláció — a hivatalos adatok szerint — 1979. és 1981. között 2,6, illetve 5,8 százalékos volt. Külföldi szakértők azonban ezt kétségbe vonják, szerintük a fogyasztói árszint mintegy 15-20 százalékkal növekedett az elmúlt három esztendőben.

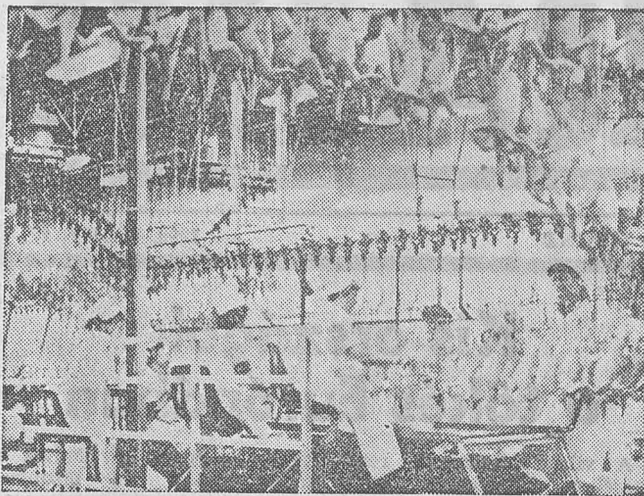
Új szigetelési eljárás

Magas a tizedik emelet. Kiváltság, ha gyalog mászsa meg az ember, fel a tetőre. Am nem a lift-panaszok érzékelésére invitáltak az újságírókat Óbuda legújabb negyedébe, a most születő Kaszásdűlő legelső, már önálló lakóépületének tetejére — noha nem kisebb gondról van szó. A beázásokról, amelyek oly gyakran keserítik meg a legfelső emeleten lakók életét. Hol a hó, hol meg az esővíz tör utat magának és áztatja el a vadonatúj tapétát, bútorát. Csúpan Budapesten, a 43-as Állami Építőipari Vállalat lakásai közül több tízezer károsodott ily módon az elmúlt években — s hogy ezt törvényszerű sorscsapásnak kell-e elfogadni, azt jó ideje megkérdőjelezzik a szakemberek.

Az ÉVM helyszíni sajtótájékoztatóján elmondta: a minisztérium átfogó programot dolgozott ki a gyakori beázások megszüntetésére. Jó partner ehhez a Kelet-magyarországi Közmű- és Mélyépítő Vállalat, amely — mint Kerekes Imre igazgató elmondta — 1976-ban alakította ki saját műgumiszigetelési rendszerét. A TAURUS Gumiipari Vállalattal közösen munkálták ki e módszert, amelynek lényege: a nagy méretű szigetelőlapokat is előregyártják, üzembem vulkanizálják össze, s ily módon nem a helyszínen kell illesztgetni, ragasztgatni az elemeket (általában az illesztések mentén jutott be víz az épületek szerkezetébe).

Eddig, hat év alatt, 750 ezer négyzetméteren szigeteltek így, s csúpan egyszer kellett garanciális javítást végezniük (akkor is van szó, az alsó, azóta már nem alkalmazott hőszigetelő anyagban volt a hiba). A nyíregyházi vállalat felkészült arra, hogy a Dunától keletre fekvő országrész ellátását vállalja; a munkát részint saját szakembereivel végzi, vagy betanítja a partner cég dolgozóit. A 43-asokkal — dr. Mikó László műszaki vezérigazgató-helyettes mondta el — úgy állapodtak meg, hogy az idén néhány fővárosi épületet szigetelnek a szabolcsiak, s részt vállalnak a korábban épült házak tetőburkolatának kijavításában. A 43-as ÁÉV ettől függetlenül is dolgozik egy ugyancsak előregyártott tetőszigetelő megoldás alkalmazásán; partnere a LAKÓTERV.

A sajtóbemutatót megelőzően három nappal alkalmi tavacsákat létesítettek a kaszásdűlői ház tetején. Hetvenkét óra múltán, a tizedik emelet lakásai nem áztak be. S ha ez nem csupán a „mintaház” lesz így, akkor egy tartós hibaforrást sikerült kiiktatni.

Európa szinte valamennyi országába szállít termékeiből a Baromfifeldolgozó Vállalat. A korszerű üzembem évente 16 millió szárnyast dolgoznak fel.

Módosítják az anyakönyvi eljárás szabályait

Névváltozás — egyszerűbben

Az anyakönyv több mint 80 éve immár szinte az egyetlen megbízható, hiteles, naprakész személyi nyilvántartás. A személyi nyilvántartások rendszerének kiterjedésével 1954-ben vált általánossá a személyi igazolvány használata. Újabb minőségi változást jelentett 1975-ben az állami népszerűnyilvántartás létrehozása. Addig valamennyi nyilvántartás manuális volt, azóta pedig egy számítógépes rendszer az állami népszerűnyilvántartás alapja.

hogy a kiskorúak utónevét egy alkalommal, külön belügyminisztériumi névváltoztatási eljárás nélkül is meg lehessen változtatni. Így a szülők, a gyermek véleményét megismerve, módosíthatják a születési névadást. A nagykörűváltak részéről is megalapozottan látszik az a kérdés, hogy miért ne dönthetnének saját utónevük módosításáról, hiszen végül is ők a közvetlenül érdekelték. Ezért a tervezet lehetővé teszi, hogy bárki nagykörűségének elérése után egy éven belül (korábban kötött házasság esetén attól számított egy éven belül) egy alkalommal maga is kérhesse a tanácsnál utónevének megváltoztatását.

A kor követelményei most szükségessé tették az anyakönyvi jogszabályok reformját, amelynek lehetséges irányait az elmúlt hónapokban több társadalmi vitán is elemezték. A szakemberek körében általános az a vélemény, hogy a számítógépes rendszer nem teheti feleslegessé az anyakönyvek közhiteles, hatósági nyilvántartását. Az anyakönyv a benne foglalt adatokkal továbbra is egyedül bizonyítja az állampolgárok születésével, házasságkötésével, halálával kapcsolatos legfontosabb személyi körülményeket. Ezek jelentik az alapját az állami népszerűnyilvántartásnak és a személyi igazolványoknak is.

A magyar állampolgárok születését, házasságkötését, halálát anyakönyveink akkor is regisztrálják, ha az esemény külföldön történt. Ezt a gyakorlatot a jövőben is indokolt fenntartani. Ugyanakkor a tervezet megszünteti a hazai anyakönyvezés merv, bonyolult, több tanácsi szervet érintő eljárását. Jelenleg például az ügyfél lakóhelye szerinti anyakönyvvezetőnél készült jegyzőkönyvet a megyei, majd a Fővárosi Tanácshoz kellett elküldeni, s így került az az ilyen ügyekben kizárólagos illetékességgel bíró V. kerületi Tanácshoz. A jövőben a lakóhely szerinti anyakönyvvezető közvetlenül küldheti majd át a papírokat ide, s ez évente mintegy 10 ezer állampolgár számára jelent gyorsabb, egyszerűbb megoldást.

Milyen változások várhatók? Az új jogszabálytervezet első körben a közigazgatás további korszerűsítését, az ügyintézés gyorsítását, egyszerűsítését szolgálja. Így az elképezések szerint az anyakönyvi adatai közé kerül a személyi szám, amely fokozatosan lehetővé teszi a számítógépes rendszerben a családi kapcsolatok kimutatását.

A névviselést jelenleg számos rendelkezés szabályozza, de ezek nem minden esetben adnak egyértelmű eligazítást. A tervezet általános előírása szerint megengedett a több tagú családi név viselése is, de ezt az anyakönyvbe mindig kötéjjel jegyzik be. Az utónevét a jelenlegi gyakorlatnak megfelelően legfeljebb kéttagú lehet, a nemzetiségi jogok érdekében ilyen utónevek viselése is lehetséges.

A gyakorlatban igen sok gondot okoz, hogy jelenleg hatályos szabályok szerint a volt feleség a házasság megszűnése vagy érvénytelenné nyilvánítása után 60 napon belül jelentheti be, hogy asszonynevét megváltoztatja. Ez gyakran méltánytalan helyzetet okoz, hiszen a bontóper ítéletének írásba foglalása, kézbesítése elhúzódhat, s az özvegy nő férje halálakor érthetően nem a névváltoztatással foglalkozik. Az érintettek a határidő elmulasztása miatt csak belügyminisztériumi névváltoztatás útján érvényesíthetik jogukat. A tervezet ezt a határidőt megszünteti, s úgy rendelkezik, hogy a volt feleség a házasság megszűnése után egy alkalommal bármely időpontban bejelentheti az anyakönyvvezetőnek névváltoztatási igényét.

Nyári balesetek

Habár még az igazi, napfényes tavaszról is éppen csak kóstoltunk — noha május második felében járunk —, minden bizonnyal az idén is lesz nyár. Talán nem olyan erőteljes és forró, mint más esztendőben, de az is meg lehet: melegekordokat döntöget majd. Az bizonyos: mind idehaza, mind külföldön az emberek többsége ebben az időszakban veszi ki a szabadságát. Útnak indul, hogy a megszokottól eltérő környezetben töltsék a pihenés napjait. Nálunk is száz- meg százazrek ülnek autókba, munkahelyi és baráti közösségek bérelnek buszokat a kirándulásokra, és egyre többen — különösen a fiatalok — kerékpárral, segédmotorral indulnak túrára. Beépülnek az országutak: megnő a balesetveszély.

Lopások és levelek

Növekszik a közérdekű bejelentések, panaszok száma. A PM ellenőrzési főigazgatósága múlt évi vizsgálata szerint ebben része van a gazdasági változásoknak, a növekvő feladatoktól elmaradó ügyintézésnek, s a szabályozók felületes ismeretének. S szerepet játszik még egy tényező: egyre többen élnek — mernek élni — a panasz törvény adta lehetőségeivel.

— A vizsgálati összegzés táblázataiból kiderül, hogy a főigazgatóságot elsősorban nem egyéni sérelmek orvoslására, hanem a közösség érdekében keresik meg. Mit kifogásolnak leggyakrabban a bejelentők?

A röviden panasz törvényként emlegetett 1977. évi I. törvény részletesen szabályozza a közérdekű bejelentések, panaszok és a javaslatok ügyintézését. Egyszerűsített előírja a törvény a felügyeleti szerveknek, hogy kétvétenként ellenőrizzék ezzel összefüggő intézkedéseik végrehajtását és elemezzék a tapasztaltakat. Elkészült a pénzügyi tárcahoz tartozó intézményeknek — köztük az ellenőrzési főigazgatóságnak — az 1979—1980-as időszakot átfogó jelentése. Ebből kiderült: az ellenőrzési főigazgatóságot elsősorban közérdekű bejelentésekkel keresik meg — az esetek többségében névtelenül.

— Az esetek 80 százalékában a pénzügyi-számviteli rendet. Különösen érzékeny terület a készletgazdálkodás. A szigorú előírások nehéz helyzetbe hozhatják a vállalatokat, amelyek olykor nem éppen tisztességes úton próbálják az eszközökhöz a forrásokat megteremtteni. A beruházások elszámolása és a selejtezés sem követi mindig a jogszabályok által előírt utat. S talánunk olyan vállalatot is, ahol a vezetőök jogtalanul egymásnak utalgattak ki prémiumokat, vagy fiktív gazdasági eredményeket felmutatva, tartották a markukat.

Kiszivárog

Dr. Borgóy Sándor, a főigazgatóság munkatársa úgy véli: ebben nagy része lehet annak is, hogy a beosztottak még mindig félnek feletteseik haragjától.

— Vagyis, a mérleg végösszege nem veszteséget, hanem nyereséget írtak?

— A törvény kimondja ugyan a bejelentők sérthetlenségét, de a gyakorlat azt mutatja, hogy nem mindig védhetjük meg őket. Előbb-utóbb valamilyen módon kiszivárognak, hogy ki írta a levelet. A vállalati vezetők pedig, sok esetben, ahelyett, hogy megfelelő következtetéseket vonnának le, inkább a bejelentőt büntetik.

— Igen. Egy termelőszövetkezet elnöke például úgy juttatott a tizezrekben mérhető prémiumához, aminek feltétele a téves nyeresége volt, hogy néhány héttel a mérleg zárása előtt eladta a vetőmagot. Nem sok idő múlva pedig ugyanazt a mennyiséget visszavásárolta.

Több mint a fele

— Már-már hihetetlenül hangzik: önöknek nincsenek eszközeik a bejelentők megvédelmezésére?

— Lehet, hogy naiv a kérdés, de nem akadnak ezeknek a visszaéléseknek a nyomára a főigazgatóság revizorai kétvétenkénti ellenőrzéseik során?

— Pedig sok esetben így van, tehetetlenek vagyunk. Néhány éve történt, hogy az egyik ismert iparvállalat dolgozója felhívta a figyelmünket az árképzés és az utóalkalculáció visszaságaira, sőt, lopásokra is. A vállalat tetemes hasznot húzott a „tupirozott” elszámolásokból. Amikor tudomást szereztünk a bejelentésről, azonnal — mindenfajta felszólítás nélkül befizették a tisztességtelen hasznot. Aztán megindult a hadjárat a bejelentő ellen. Végül is a Legfőbb Ügyészségnél tárltunk védelmet számára. Sajnos, sorolhatnám még a példákat, de azért akadt már ellenpélda is.

— Nem minden bejelentést vizsgálunk ki azonnal?

— Az általános bejelentésekkel nem tudunk mit kezdeni. Ha csak az áll a levélben, hogy a vezetők lopnak, vagy csálnak a pénzügyi elszámolásnál, esetleg, hogy a megengedettnél magasabb árat számolnak, s ha ráadásul hiányzik a cím és az aláírás is, nem indítunk eljárást, hanem mindezt beépítjük a két-évenkénti revíziós programba. Ha konkrét esetről tesz valaki bejelentést, azonnal vizsgálatot indítunk.

— Vizsgálati tapasztalataik szerint a névvel aláírt közérdekű bejelentéseknek több mint a fele alaposnak bizonyult. A névtelen levelekről készült statisztika már korántsem ennyire kedvező: a 19 bejelentésből 12 bizonyult alaptalannak. Jogos a kérdés: érdemes-e névtelen bejelentéseket, sokszor hónapokig tartó munkával, kivizsgálni?

— A lényegre egyszerűsítve: nem az a meghatározó, hogy hányszor lopnak, hanem, hogy lopnak. A gazdasági visszaélések felderítése mindannyiunk érdeke, hiszen így az államlakossága esik el jogos bevételétől, a forintban kifejezhetetlen erkölcsi kárról nem is szólva. Ha a bejelentésből csúpan egyetlen tény igaz, már megérte lefolytatni a vizsgálatot.

— Ezért is foglalkozunk minden bejelentéssel. Am az is igaz, hogy a törvény két-élű fegyver — lehet élni és visszaélni a lehetőségeivel. Évek óta foglalkozom a közérdekű bejelentésekkel, panaszokkal, s ennek alapján úgy érzem: módosítani kellene az előírásokat. Nagyon fontos lenne hathatósabb védelmet nyújtani a bejelentőknek. Ezzel párhuzamosan szigorodhatna a bejelentésekkel szemben támasztott követelmény, azaz: csak a teljes névvel és címmel ellátott levelek alapján kerüljön sor revizori vizsgálatra. Persze, önmagában semmiféle jogszabály nem védheti meg a bejelentőt. A vállalati vezetőknél kell egyre inkább szembenézniük a munkájukat ért jogos kritikákkal; az alaplatlan vádaskodásokkal pedig törvényes úton szabad szem-

beszállni.

Védelem — szigorral

— Ezért is foglalkozunk minden bejelentéssel. Am az is igaz, hogy a törvény két-élű fegyver — lehet élni és visszaélni a lehetőségeivel. Évek óta foglalkozom a közérdekű bejelentésekkel, panaszokkal, s ennek alapján úgy érzem: módosítani kellene az előírásokat. Nagyon fontos lenne hathatósabb védelmet nyújtani a bejelentőknek. Ezzel párhuzamosan szigorodhatna a bejelentésekkel szemben támasztott követelmény, azaz: csak a teljes névvel és címmel ellátott levelek alapján kerüljön sor revizori vizsgálatra. Persze, önmagában semmiféle jogszabály nem védheti meg a bejelentőt. A vállalati vezetőknél kell egyre inkább szembenézniük a munkájukat ért jogos kritikákkal; az alaplatlan vádaskodásokkal pedig törvényes úton szabad szem-

Maszkek munka — főállásban

A képlet egyszerű, a vádlottak saját vállalatukkal konkuráltak. Persze úgy, hogy az ne tudjon róla. Nem is tudott — sokáig. Legfeljebb töprengeni lehetett — ha szentelt erre időt valaki, főnök, adminisztrátor, egyéb alkalmazott —, hogy miért van ennyi bizonytalan megrendelő mostanában. Miért gondolja meg magát egyik percről a másikra az, aki gázkészülékét akar felszereltetni, áthelyezni, javítani? A tasakokon ugyanis ez áll: sztrónó. A megrendelő visszavonta kérését.

— Van ilyen — vont vállat valaki a vállalatnál —, csepp a tengerben. Munka ügyis sok van, alig győzik a javításokat. Ezt használták ki a vádlottak, a Javszer egyébként ügyes, szakképzett s meglehetősen szemfüles szerelői.

A képlet egyszerű és meglehetősen gyakori. A szerelő — ezúttal párban — megjelenik a megrendelőnél. Ráncolja a homlokát. Egy kis probléma van. Mondjuk kéményseprői engedély. Vagy határidő. A vállalat nagyon elfoglalt. Csak két-három hét múlva tudják felszerelni, áthelyezni, amit kell.

— Majd segítünk a bajon — mondják, s ellenszolgáltatásként nem várnak mást, mint hogy a megrendelő is segítsen. Egy kis elnézéssel, szemhuntyással.

A megrendelő természetesen kétségbe esik. Az engedélykérését különösen, tudva, mivel jár az ilyesmi. És azt is, hogy az ígért két-három hét esetleg egy hónapra növeke-

— Számlát ugyebár nem tudunk...

— Hát persze... — mondják a megrendelők. A munka két-háromszáz forinttal kevesebbe kerül. És gyorsan kész van. Minőségileg kifogástalan. Még pecsét is jut a garancialevélre — a szerelő egy része önmései címmel rendelkezik, aki nem, az kölcsönkéri a pecsétet a másiktól. „Egyszerű” dolog, egészen a banánhéjig, amely törvényszerűen mindig megjelenik. S a többi már jön magától.

— Az elsőrendű vádlott a sógorával dolgozott párban. A többiek — még hatan vannak — „hírből” hallották, hogy ilyesmit lehet csinálni.

Mondhatnánk: csúpan ügyeskedés az egész. Törvényellenes persze, és büntetéssel jár. De hogy megtehetnék, annak a könnyű pénzszerzési lehetőségen kívül más, elgondolkodtató okai is vannak. Javszeren belül is — úgy tűnik.

Alkalmi olcsóságok

Börkesztyű negyvenért, színházi ruha kétszázért, zakó százötvenért. Ugye milyen olcsó? Vásárolják is. Évente hárommillió vevő fordul meg az alkalmi boltokban.

— Sokan azt hiszik, azért vagyunk olcsók, mert bővült árusítunk — mondja Hegyesi János, az Alkalmi Áruházak Vállalat igazgatóhelyettese. — Ez nem igaz. Kizárólag olyan holmit hozunk forgalomba, ami hibás ugyan, de rendeltetészerűen használható.

— Az árak többségét a Felsőruházati Nagykereskedelmi Vállalat alkalmi részlegétől kapják és árukészletük egyharmada nem is hibás, a vállalatoknál felhalmozódott elfekvő készleteket is ők vásárolják fel. Ezek a cikkek legfeljebb divatja múltát, illetve hiányos a szortimentjük, vagyis nem minden méret található meg köztük. Ide kerülnek az úgynevezett biztonsági tartalékok is, ezeket a vevők exportból visszamaradt

— Előfordult-e már, hogy az alkalmiban is eladhatatlannak bizonyult egy-egy árucikk?

— Nem. Ha szükséges, mi az olcsó is olcsóbban adjuk. Ami viszont nem kel el, abból 90 nap után vállalatunk szezonvégi kiürítést rendez. Februárban például a téli cikkek leértékelése során 450 forint helyett 250-ért árusítottuk a női bőr bokacsizmákat, 400 forint helyett 180-ért a kártyolt szöveteket. Múlt héten 980 forintért kínáltuk a férfilyöntöket. 600-ért kaphatók már a női kosztümök, s 136 forintért a rövidujjú ingek.

— A társadalmi vitákon igényként fogalmazódott meg az is,

A szülői felügyelet

Huszonöt évvel ezelőtt — 1957. május 1-én — indult meg hazánkban a rendszeres TV-adás: közelebb került hozzánk a nagyvilág, a hang most már a képpel, a látvánnyal szerves egységben segít tájékozódni, szórakoztatni vagy kritikai észrevételekre ösztökélni. A híradó, a riportfilm szinte az eseményekkel egy időben ismert meg bennünket a távoli országokban történetekkel. Állásfoglalásra, s óhatatlanul összehasonlításra késztet saját helyzetünkkel, eredményeinkkel, vagy éppen viszonylagos elmaradottságunkkal. Pereg a film: alutáplált, deformálódott csontú, súlyos bőrbetegségben szenvedő kisgyerek emeli kezét az ennalvalóért. A szöveg önmagában talán könnyebben elviselhető lenne, de a tények kérelmetlenül képi megjelenítése minden önámító illúziókat szertefoszlatja. A világon a gyermekek nagy része a fejlődő országokban él. Jelenleg minden 12 millió gyermekből 10 millió ezekben az országokban születik, s közülük 1,5 millió nem éri meg az egyéves életkort. Szüleik minden áldozattal hiába válogó, a társadalom, amelyben élnek nem tudja biztosítani számukra s gyermekeik számára az emberhez méltó élet körülményeit. Sok millió gyermek szó szerint éheznek.

A szocialista országokban, s így hazánkban is kiemelt gonddal törődik a társadalom a jövő felnőttnemzedékével, a gyermekek sorsával. Ez a jogi szabályozás is egyértelműen megmutatkozik. Elegendő talán utalni arra, hogy a gyermekek családi jogállásukat tekintve teljesen egyenjogúak, megszűnt a házasságon kívüli született gyermek 1946 előtti hátrányos megkülönböztetése. A hátrányos helyzet kiküszöbölését célozza, a gyermektartásdíj állam által történő megelőlegezése, a családi pótlék folyósítása, a 8 osztályos általános iskolai tankötelezettség, a bölcsődei, óvodai, iskolai napközi felügyelet megszervezése, a fiatal házassok és a sokgyermekes családok előnyben, illetve szociálpolitikai kedvezményben részesítése, a lakáskiutalásnál, s még folytathatnánk tovább. Mindezek az állami intézkedések bizonyítják, hogy

társadalmunkban a család, s a családon belül a gyermek helyzete nem kizárólagosan magánügy. A gyermekek egészséges testi, erkölcsi, és értelmi fejlődéséhez fűződő társadalmi érdekek is azt kívánják, hogy gondozási, nevelési, oktatási feladatok megosztódjanak a szülők, illetve az állami intézmények között.

A szülői gondoskodást természetesen nem pótolhatja az állam, de az oktatás, nevelés, egészségügyi gondozás terén azt megfelelően kiegészítheti.

„A kiskorú gondozása, nevelése, tartása, testi, értelmi és erkölcsi fejlődésének elősegítése, valamint személyi és vagyoni érdekeinek védelme a szülők kötelessége” — szövegezi le a kiskorúakról való állami gondoskodásról szóló kormányrendelet szövege. De vajon eleget tesznek-e a szülők minden esetben ezeknek a kötelezettségeknek? Erre a kérdésre sajnos nem kell válaszolnunk. Ilyen esetekben lép fel a gyámhatóság a gyermek érdekében a maga sajátos eszközeivel, hogy a gyermek hátrányos helyzetét megpróbálja ellensúlyozni, a veszélyeztetettségi helyzetet felszámolni. Mielőtt erre rátérnénk, nézzük miben is áll részletesebben a szülők gyermekükkel szembeni kötelezettsége.

E kötelezettségeket átfogó névvel *szülői felügyeletként* említi a jogszabály, a család-jogi törvény. A kiskorú gyermek egészséges fejlődését tehát elsősorban a szülő kötelese figyelemmel kísérni, s ha

ennek valamilyen akadály van, vagy éppen a szülő(k) hanyagolják el kötelességeiket, a gyámhatóság intézménye igyekszik az elmulasztott kötelességeket teljesíteni.

A szülői felügyelet a kiskorú gyermek gondozásának, nevelésének, vagyona kezelésének, valamint a törvényes képviselőnek a jogát és kötelességét, továbbá a gyámnevelésnek és a gyámhatóság kizárásának a jogát foglalja magában. Alapelve, hogy a szülői felügyeletet a kiskorú gyermek érdekeinek megfelelően kell gyakorolni, s ezt a szülők együttesen gyakorolják.

A családban a házastársak egyenjogúak, egyenlő jogokat élveznek, illetve egyenlő kötelezettség terheli őket gyermekeikkel szemben. A szocialista családban a gyermek harmónikus nevelése csak akkor valósulhat meg, ha a gyermeknevelés gondjaiból-örömeiből az anya és az apa egyaránt kiveti a részét. A gyermeknek nemcsak anyára, hanem apára is szüksége van, mégpedig nem „jogi” apára, akit bírói döntés állít kényszerítő erővel ebbe a pozícióba, hanem olyan apára, aki természetesnek veszi, hogy leszármazottjaival szemben kötelezettségei vannak, amelyeket akár saját megélhetése rovására is teljesítenie kell. E feladat csak a házasságon alapuló szülői kapcsolatokra jellemző, itt sem maradéktalanul. Vannak olyanok, akik a házasságkötést pusztán jogi kötelezések tekintik, s különösen a házastársak közötti érzelmi kapcsolat lazulásával ügyet sem vetnek gyermekükkel szembeni kötelezettségükre. A tapasztalatok mégis azt mutatják, hogy a házasságon élő szülők gyermekei sokkal kevésbé veszélyeztetettek, mint például az élettársi kapcsolatból származók. Az élettársi kapcsolat nemcsak jogilag, hanem a közfelfogás szerint is lazább kötelék egy férfi és egy nő között. Éppen ezért — az élettársi kapcsolat ugyan megtűrt, de a házassággal szemben hátrébbé szorítva —

a gyermekek érdekében a házasságot tartja a törvény a kedvező együttélési formának, s a társadalom érdekelt a házasságok fennmaradásában.

Természetesen nem mindenáron, hanem a gyermek érdekeinek szem előtt tartásával. Ezért a felbontásra csak akkor kerülhet sor, ha a házastársak között a házasság teljes és helyrehozhatatlanul megromlott.

Ha a gyermek szülei nem élnek együtt és a gyermek valamelyikükénél van elhelyezve, a felügyeletet az a szülő gyakorolja, akinél a gyermek van. Ha pedig a külön élő szülők gyermeke másnál van elhelyezve, megegyezésük hiányában a gyámhatóság jelöli ki azt a szülőt, aki a szülői felügyeletet gyakorolni fogja. Látni tehát, hogy a szülők vitájában döntési jogkörrel a gyámhatóság részt vesz, ennek során köteles mindkét szülőt meghallgatni. Meg kell jegyezni, hogy

a gyámhatóság a szülői felügyelettel kapcsolatos intézkedéseit a jövőre nézve bármikor módosíthatja, vagy hatályon kívül helyezheti, ha a gyermek érdekében ez szükséges.

Nézzük, milyen kötelesség hárul a szülőkre a gyermek gondozása, nevelése körében? Többek között az, hogy a gyermeket gondozzák, tartásuk, testi, értelmi és erkölcsi fejlődésében elősegítsék, szocialista szellemben neveljék, s törekedniük kell arra, hazáját, népét szerető, a szocializmus építésében hasznos munkával közreműködő ember váljék belőle. E pozitívan megfogalmazott elvárásokon túl egyben tartózkodnia kell a szülőknek mindattól, ami e kötelezettségek, illetve célok elérését akadályozza.

A gyermek elhelyezésének kérdése értelemszerűen akkor vetődik fel, ha a szülők külön élnek. Megegyezésük hiányában

a gyermek elhelyezését ügyben a bíróság dönt. Annál a szülőnél fogják elhelyezni, akinél a kedvezőbb testi, értelmi

és erkölcsi fejlődése biztosítva van.

Nem egy esetben a gyermeket azért itélik az egyik szülőnek, mert a másik szülő ellen büntetőeljárás folyik, vagy büntetve volt, s a gyermek erkölcsi fejlődése szempontjából ezt nem lehet figyelmen kívül hagyni. (Ha a szülőnél történő elhelyezése a gyermek érdekeit veszélyezteti, a bíróság máshol is elhelyezheti.)

A gyermek elhelyezésének megváltoztatását akkor lehet kérni, ha azok a körülmények, amelyekre a bíróság a döntését alapította, azóta lényegesen megváltoztak, s a gyermek fejlődése addigi környezetében már nincs biztosítva.

Előfordul, hogy a gyermek elhelyezése érdekében azonnali intézkedésre van szükség. A bíróság a kiskorút ilyenkor a legközelebbi megyei (fővárosi) gyermek- és ifjúságvédő intézetbe utalja be ideiglenesen.

A szülői felügyeletből ered a vagyonkezelés és a törvényes képviselő joga is. A szülői felügyeletet gyakorló szülők joga és kötelessége, hogy gyermeküknek minden olyan vagyonát kezeljék, amely a törvény szerint nincs kivéve a kezelésük alól. Nem kezelhetik így például a szülők a 14. életévét betöltött gyermek munkával szerzett keresményét, mert azzal ő szabadon rendelkezik, természetesen a gyermek a családi költségekhez ebből köteles hozzájárulni.

A gyermek vagyonát a szülők a gyermek érdekében, a gyermek szükségleteire kötelese fordítani. Gazdálkodásuk során a rendes vagyonkezelés szabályai szerint úgy kötelesek eljárni, mint saját ügyekben. Ha a vagyonkezeléssel kapcsolatos kötelességüket a szülők nem megfelelően teljesítik, a vagyonkezelést a gyámhatóság rendszeresen felügyelet alá is vonhatja. A vagyonkezelői jog megszüntével elszámolással együtt kötelesek a gyermek vagyonát kiadni.

A szülői felügyeletet gyakorló szülőnek joga és kötelessége, hogy a kiskorú gyermekét mind személyi, mind vagyoni ügyekben képviselje. Nem képviselheti azonban a szülő a gyermeket olyan ügyben, amelyben ő maga, vagy rokonai ellenérdeklődő félként szerepelnek. Ennek oka, hogy a gyermek jogai a szülővel ellentétes érdekek esetén ne szenvedjenek sérelmet.

A szülői felügyelet megszüntetésére a bíróság jogosult, ha

— a szülő a felügyelettel a gyermek sérelmére súlyosan visszaél, vagy kötelességeit a gyermek érdekeit súlyosan sértő módon elhanyagolja, ha magatartásával gyermeke javát, különösen testi jólétét, értelmi vagy erkölcsi fejlődését veszélyezteti (például rendszeresen súlyosan bántalmazza a gyermeket),

— ha a szülő a bíróság valamelyik gyermeke személye ellen elkövetett szándékos bűncselekmény miatt szabadságvesztésre ítélt. A felügyelet megszüntetésére akkor is sor kerülhet, ha a szülő együtt él a felügyelttel már megfosztott másik szülővel, s tartani lehet attól, hogy a felügyelet nem fogja a gyermek érdekében gyakorolni. (Az együttélésből arra lehet következtetni, hogy a két szülő egyetért a gyermek érdekeinek megsértésében.)

A felügyelet megszüntetése iránt a másik szülő, visszaállítás iránt pedig bármelyik szülő pert indíthat.

Végezetül utalunk arra, hogy a szülői felügyelet szünetelhet is. Így például akkor, ha a szülő ismeretlen helyen távol él, vagy ténylegesen akadályozva van. Akit például végrehajtható szabadságvesztésre ítélték, az akadályozva van felügyeleti joga gyakorlásában, így a szülői felügyelet szünetel. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne lenne joga érintkezni gyermekével. Az érintkezés módját a szülői felügyelet megszűnése vagy szünetelése esetén a gyámhatóság alapítja meg, s a gyermek érdekében az érintkezés jogát korlátozhatja, esetleg meg is vonhatja.

Dr. L. Gy.

Jogsegélyszerződések

Az ország határain túl

Az államok jogrendszerének szuverenitása általában azt is jelenti, hogy a jogérvényesítés lehetősége az országhatáron lezárul. Ez egyébként természetesen látszik, hiszen a jog állami parancs, a megtartását elsősorban a határokon belül lehet csak mindenkire kötelezően elfogadtatni.

Vajon a magyar Büntető Törvénykönyv is csak az ország területén élő állampolgárokra hatályos? — kérdeztük dr. Bán Tamástól, az Igazságügyi Minisztérium nemzetközi fősztályának vezetőjétől, akivel az országok közötti jogi kapcsolatokról, a jogsegélyszerződésekéről beszélgettünk.

— A mi BTK-nk kivétel, hiszen úgy rendelkezik, hogy térbeli és személyi hatálya kiterjed a magyar állampolgárra akkor is, ha külföldön követ el bűncselekményt — kezdte a beszélgetést dr. Bán Tamás.

— Érvényesíthető a törvény ilyen esetekben? — Öszintén szólva, a hatálya kiterjed, de az államnak hatalma nem érvényesíthető a határon túl. Tehát ha a magyar állampolgár bűncselekményt követ el külföldön, jogunk van megbüntetni, csak az ítélező nincs abban a helyzetben, hogy végrehajthassa a büntetést. Hogy mégis érvényesíteni lehessen ilyenkor is a törvényt, ahhoz adnak lehetőséget a jogsegélyszerződések.

— Büntetőügyekre is érvényesek lehetnek a jogsegélyszerződések?

— Igen. A legrégebb, tehát klasszikusnak számító együttműködési forma a kiadatás, de az utóbbi évtizedben eléggé elterjedt a büntetőeljárás felajánlása és a szabadságvesztés végrehajtásának átengedése.

— Mi a nemzetközi büntetőjog két új jelenségének a lényege?

— Ismeretes, hogy elsősorban az idegenforgalmi idényben elég sok kisebb jogsértést követnek el a turisták. Ezek közül leggyakoribbak a közlekedési, a vagyon elleni bűncselekmények, de nem ritka a garázdaság, továbbá a vám- és devizatorvények megsértése sem. Sok gondnal, kellemetlenséggel járhat külföldön még a legapróbb bűncselekmény vádlottjának is lenni. Bevonják az illető útlevelét, nem hagyhatja el lakóhelyét, pénze nincs. Az eljárás akár hónapokig is eltarthat. Egyebek között ezekben az esetekben alkalmazzák a büntetőeljárás felajánlását. Az ország, ahol a magyar állampolgár a cselekményt elkövette — főként ha van jogsegélyszerződésünk —, a nyomozás befejezése után felajánlhatja a magyar hatóságoknak a büntetőeljárás lefolytatását, és ők ilyenkor csak a ügyben hozott jogerős ítéletről kérnek értesítést. Ez kölcsönös. Mindenkinek egyszerűbb és humánus megoldás.

— Súlyos bűncselekmények esetén is ez történik?

— Ha súlyos bűncselekmények elkövetéséről van szó, és az illető állam ragaszkodik a saját joghatóságához, akkor a bíróság ítélezik, s a bűncselekményt elkövető külföldi állampolgárt börtönbe zárják. Azonban felmerül egy újabb kérdés: mi a szabadságvesztés-büntetés kiszabásának a célja? A nevelés és a társadalomba való visszavezetés segítése. De hogyan lehet teljesen idegen környezetben ezt a célt elérni? Nyelvi nehézségek, szokások és még sok egyéb tényező is gátolja ezt. Ebben az esetben alkalmazható a szabadságvesztés végrehajtásának átengedése.

— Mi történik akkor, ha a külföldön elkövetett bűncselekmény büntetési tételének a felső határa nálunk 10 év, és a magyar állampolgárt a külföldi bíróság 15 évre ítélté?

— Átvesszük az ítéletet. A magyar bíróság a határozatot „honosítja”. A szerződés lehetővé teszi, hogy ilyenkor a szabadságvesztés idejét a mi Büntető Törvénykönyvünkben meghatározott felsőhatárra szállítsák le.

— Korszerűek-e a jogsegélyszerződések?

— Igen. Az utóbbi 20–25 évben különösen törekszünk erre. Éppen ezért az európai szocialista országokkal fennálló szerződéseinket mintegy ötvenként felülvizsgáljuk. Ha kell módosítjuk, igazítjuk az élet követelményeire. Jogsegélyszerződésünk ratifikációs szakaszában van Kubával, Észak-Koreával, a fejlődő országok közül Irakkal. A helsinki záróokmány aláírása óta a magyar kormány jelentős erőfeszítéseket tesz a szerződések kiszélesítésére. Több területen jó a kapcsolatunk az NSZK-val, de szerződést kötöttünk Ausztriával, Belgiummal, Franciaországgal, Olaszországgal, Görögországgal. Szerződés előkészítése folyamatban van Finnországgal, Svédországgal és Törökországgal. Összesen mintegy negyven országgal állunk két- vagy több oldalú kapcsolatban.

— Minek tulajdonítható, hogy különböző társadalmi berendezkedésű országok bűnügyi, tehát kiadatást is lehetővé tevő jogsegélyszerződést kötnek?

— A nemzetközi bűnözés megfékezése nem politikai kérdés, hanem minden ország jól felfogott érdeke. Tehát fontos, hogy ezek a szerződések behálózják egész Európát. Sokhol se érezhessék magukat biztonságban a nemzetközi bűnözők, a pénzhamisítók, a kábítószercsempészek, a terroristák. Egyébként szerződés hiányában is van helye kiadatásnak, úgynevezett viszonzossági alapon. Ez azt jelenti, hogy ígéretet kell kapnunk az illető országtól, hogy hasonló esetben szintén udvariasan bírálja el kérésünket.

— Miután nemrégiben ismét tagja lettünk a párizsi központi működő Interpolnak, lényegesen bővült ezzel a nemzetközi bűnügyi kapcsolatunk.

— Valóban, hiszen az Interpol tagországai is szerződés alapján segítik egymást a nagy bűncselekményeket elkövetők felderítésében, elfogásában és bíróság elé állításában. Sokféle fonalból szövődik az a háló, amelynek eredményeképpen egy jó megjelenésű, előkelőnek látszó urat a Ferihegyi repülőtéren letartóztatnak, amire aligha számított, hiszen a kábítószerket valamelyik tókes országban árusította.

— Kapunk már vissza nyugati partnereinktől olyan bűnözőket, akiknek a kiadatást kértük?

— Igen. Gondolom, arra sokan emlékeznek, amikor néhány évvel ezelőtt Svájc kiadta a Mátyás-titkos kifizetőit. De teljesített már ilyen kötelezettséget Ausztria is.

— Milyen bűncselekmények elkövetőit adják ki egymásnak az országok?

— A közbűntényeseket. Tehát a vagyon elleni, az erőszakos és az élet ellenes bűncselekmények azok a főbb kategóriák, amelyek elkövetőinek kiadatását a szerződések garantálják.

— Ez csak szocialista és kapitalista országok közötti kiadatásra érvényes szabály?

— Nem. A politikai bűncselekmények elkövetőit tókes országok sem adják át egymásnak. A szocialista országok között ez lehetséges.

— Aki tiltott határátlépést követ el, és úgy szokik át Ausztriába, azt nem adják vissza. De mi a helyzet akkor, ha a tiltott határátlépő egyébként gyilkos?

— Kiadhatják a magyar hatóságoknak, viszont ígéretet kell tenni, hogy a tiltott határátlépésért nem büntetjük meg. — Es ha hozzánk fordulnak hasonlóan kéresek? — Messzemenően teljesítjük. Ezzel is bizonyítjuk, hogy minden országgal jó kapcsolatot akarunk kiépíteni, de nem adunk menedéket egyetlen bűnözőnek sem.

Miskolci mozaik

„Átmenőház” — lehetne így is emlegetni a helybeli büntetés-végrehajtási intézetet; il-lik is rá a meghatározás, ha az ott levő előzetes letartóztatottak és a büntetésüket is ott töltők arányát nézzük. Nagy általánosságban ezekről a helyekről viszonylag kevés érdekes hírrel tér vissza az újságíró.

Miskolc régi kivétel ebből a szempontból. Több olyan, említésre méltó jellegzetessége van, ami biztosítja a riport-utak eredményességét. Általános törekvés volt és az, jelenleg is, hogy a törvények, szabályok biztosította új lehetőségeket igyekeznek a legrövidebb időn belül kihasználni.

Az előzetesek helyzete mindig számos gondot vetett fel itt éppen úgy, mint más megyei intézetekben. Rendszeres foglalkoztatásukra sokáig nem volt lehetőség; amint megszületett az idevonatkozó rendelkezés, Miskolcon máris gyakorlati változtatást. 1977-ben az országban első voltak ezen a téren. A megyei építőipari vállalatokkal jó kapcsolat épült ki már korábban is, a munkáltatás megszervezése így nem ütközött különösebb nehézségekbe. Sokan dolgoznak külső munkahelyeken; a férfiak és a nők tevékenysége jól kiegészíti egymást, az előbbieknél munkájának befejeztével a nők kitakarítják a kész épületet. A lehetőségek bővítésével most foglalkoznak: az intézet vezetőlegének elképzelései szerint az Ipoly Cipőgyárral együttműködve szeretnék tovább növelni a foglalkoztatottak létszámát.

Az elitáltak is dolgoznak, természetesen; részükre a szűgyártó szakma ad keresési lehetőséget. A gyakorlatot, illetve a szakmunkásképzés során szerzett végzettséget a későbbiekben is hasznosítani tudják; a miskolci hasonló profilú ipari szövetkezet alkalmazza a szabadult embereket. Igaz, túl sokan nem élnek ezzel a lehetőséggel, de akkor sem volt hiabavaló kiépíteni a jó kapcsolatot a szövetkezetekkel, mert akad már olyan a dolgozók között, aki részben éppen ennek köszönhetően tudta rendezni addig hányatót életét, s vált megbecsült munkássá a közösségnek.

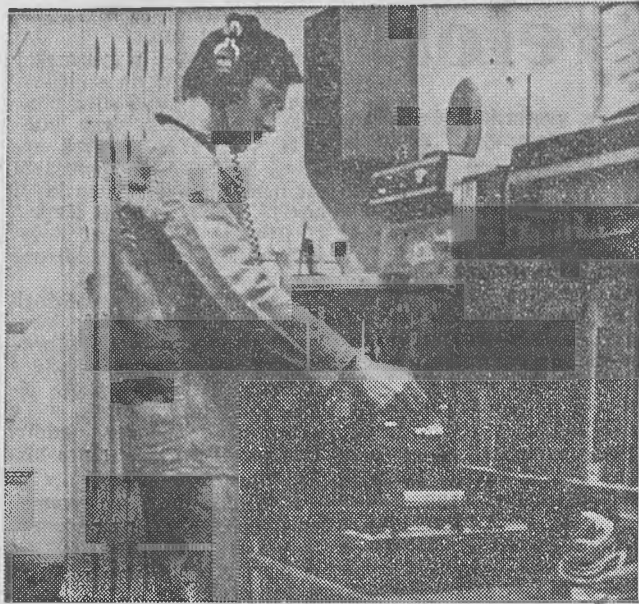
A zárt világban élőket rendkívüli módon érdekli minden, ami nemcsak a városban, hanem egyáltalán Borsod megyében történik. A magyarázat ott keresendő, hogy szinte kivétel nélkül minden-

ki ennek a környéknek volt korábban a lakója, s a legtöbben a szabadulás után is itt szeretnék folytatni életüket. A nevelők a benti élet programjának összeállításakor, tervezésekor az érdeklődés felkeltése érdekében igyekeznek is ezt kihasználni: elég kiejteni valakiről a bűvös mondatot — „Borsod megyéből származik” —, s máris sokkal többben jelentkezik az előadást, élménybeszámolót meghallgatni. Így történt ez a közelmúltban Szilánczy István esetében is; a salakmotorozást ízők körében meglehetősen ismert a neve. Európa-bajnok, ha jól tudom. Egy másik érdekesség márciusból: a megyei lap, az Észak-Magyarországi munkatársa az olimpiák történetéről tartott nagyszerű előadást. Áprilisban Faragó János huszonötösörös magyar válogatott és Fazekas Miklós dobóatléta az atlétika fejlődéséről, múltjáról-jelenéről, a dopingról és a sportetikáról tartott szintén emlékezetes beszámolót. Külön szóltak a sportnak jellemet formáló szerepéről.

A kulturális program előadásainak témáit zömmel a sport adja, s ez nem véletlen. A miskolci intézetben az átlagos iskolai végzettség meglehetősen alacsony; a sporton kívül tartós érdeklődést biztosítani valamilyen más terület részére — mint a nevelők elmondták — meglehetősen nehéz. TIT-előadások hosszú ideje rendszeresen vannak, jó előadók jönnek, igazán válogatott témákkal — mégsem tudják eléggé lekötni a figyelmet. Tavaly hosszú sorozat foglalkozott például a joggal, ezen belül is kiemelten a válasszal, a családi pótlékkal, a tartásdíjjal, a gyermekek jogi helyzetével; valamilyen formában majdnem mindenkit érint ez a témakör, mégis meglehetősen mérsékelt volt az érdeklődés, alig-alig váltott ki visszhangot.

Több öntevékeny közösség is működik: a kulturálison kívül ilyen például az anyagi-ellátó közösség. Feladata többek között az étrendjavaslat elkészítése. Tekintettel arra, hogy a főszakács is e közösség tagja, az „amit főzött egye is meg” elv a szó szoros értelmében maradéktalanul érvényesül.

A stúdió technikailag mindennel jól felszerelt. Egyetlen dolog hiányzik csak: ez pedig

A stúdiós csak napközben dolgozhat

az idő. Pontosabban: a még több, még színvonalasabb műsorok készítéséhez szükséges, megfelelő szabad idő. A munka befejeződése után, délután fél ötkor rendszerint, bezárul a stúdió ajtaja — miután a helyiség egyúttal nevelői iroda is —, és legfeljebb arra van mód, hogy egy kívülről felszerelt kapcsoló segítségével indítsák meg a bent levő magnetofont. Elvilleg ugyan így is lehet bármilyen — nap közben összeállított — műsört lejátszani, vagy délután újat felvenni, gyakorlatilag azonban ritkán sikerül. A magnetofonnal működés közben sok minden történhet: előadódhat bármilyen műszaki hiba, elszakadhat a szalag stb., s ilyenkor a stúdiós nem tud közbeavatkozni. A felvételnél pedig az a gond, hogy „mozog” az URH-adás, vagyis az elérhető hangminőség eléréséhez a rádió keresőgombját időnként állítgatni kell. A kívülről elhelyezett kapcsoló ezt is akadályozza. A bezárt ajtó azt is meggátolja, hogy a stúdiós riportokat készítsen: hiába vannak kinn a szabad körleten az emberek, ha a riportermagnó benn pihen a polcon, a szobában...

Az ügynevezett szabad körletet itt is megszervezték, amint a szabályzat lehetőséget adott rá. Televízió, társasjátékok adnak lehetőséget a munka utáni kikapcsolódásra; kár, hogy — például a televízió esetében — ritkán adódik lehetőség az esti műsorok megtekintésére. A győri intézet példája alapján esetleg itt is meg lehetne teremteni a kötetlen tévézést; Győrben a nyitott körleten ugyanis az arra érdemes zárkák megkap-

ják egy bizonyos időre a kétszüléket, s mindenki azt és annyit néz, amit és amennyire kedve van. A kedvezménynek így van igazán nagy mozgósító ereje. Ismét csak a győri példára hivatkozom: az ott tapasztaltak szerint a kis, hordozható televízió megszerzése egy adott értékelési időszakban akár húsz-harminc százalékos teljesítménynövekedésre is ösztönöz!

Ösztönöz célban persze itt sincs hiány; itt viszont Miskolc mutat jó példát. A beszélőt ugyanis havonta rendezik meg, élve a szabályzat adta lehetőséggel. Szó volt már róla korábban, hogy az itt levők túlnyomó többsége Borsod megyei, a családtagoknak tehát nem kell irdatlan távolságokat beutazni a találkozáshoz, az utiköltség sem terheli annyira az otthoniak pénztárcáját, mint sok más esetben ez oly gyakori. Ilymódon rendszeresen és gyakran jöhetnek a hozzátartozók, s az intézetben levők is tudnak minderről, ami otthon történik. Könnyebben telik az idő, kisebb a feszültség. Mindez a fegyelmi büntetések alakulásán is meglátszik; itt az a legsúlyosabb veszély, ha valaki elveszti a havi beszélő lehetőségét — ezt pedig mindenki igyekszik elkerülni. Alig-alig van rá példa, hogy ilyen büntetést kapjon bárki is.

Összességében tehát: lehetőségekben bővelkedik a miskolci intézet. Megígérték, hogy az érdekes programokról, a jelentősebb eseményekről értesítik a szerkesztőséget: számon tartjuk az ígéretet, s várjuk a meghívást.

H. A.

Vitakör

AZ ÖTÖDIK EMELETEN

Papp József számol be arról, hogy Balassagyarmaton az „ötödik emeleten” vitakör alakult, 10-15 ember részvételével. Az emelet nevelőjének vezetésével havonta egy-két alkalommal tartanak foglalkozásokat.

Megtudjuk a tudósításból azt is, hogy a vitakör januártól átszerveződött. Új vezetője van, Tóth Árpád személyében, akit természetesen a nevelő bizott meg e feladattal. Levélírónk vele beszélgetett és e beszélgetésből kiderült: nagyon fontos, hogy az adott vita középpontjába olyan témát helyezzenek, amely iránt nagy az érdeklődés. A nevelési szolgálat — írja Papp József a továbbiakban — jól ismerte fel a helyzetet, amikor úgy határozott, hogy elsősorban a bűncselekményekkel kapcsolatos témákat helyezi a középpontba, hiszen az okos ember más kárán tanul. A vitakör vezetője szerint éves program készült, s ennek keretében áttanulmányozzák az emeleten lakó társak bűncselekményeit, s a cselekményekkel kapcsolatos meg-előzésre, a bűncselekmények elkerülésére is figyelnek, ilyen jellegű előadásokat is beiktatnak. Az utóbbi foglalkozások témát:

„Az emberi élet szépsége”, „A nemi erkölcs” és „A közlekedési morál”.

Mindezek kétségtelenül pozitív események. Am némi hiányérzetem támadt. Így például az, hogy miért csak 10-15 ember részese mindennek és miért csak az ötödik emeletiek? Annak viszont nagyon örülhetünk, hogy a bűncselekmények kerülnek terítékre, bár ösztönösen szölvá nem egészen világos, hogy milyen szemzögből történik e tanulmányozás. Ezért örülnék, ha levélírónk egy konkrét foglalkozásról részletesen beszámolna, hiszen első hallásra kitűnő kezdeményezés sejlik fel...

S még valami. Az utóbbi időben számos intézetben tapasztaltam, hogy különböző elnevezésekkel, különböző témakörökben kis csoportos foglalkozásokat tartottak. Vagy legalábbis ilyenek szerepelnek a terveikben. Ezt csak helyeselni lehet. 10-12, esetleg húsz ember még nem olyan sok, hogy passzivitásra kényszerüljenek. Márpedig akkor hatásos a foglalkozás, előadás — nevezük bárminemű —, ha a résztvevők véleményét is cserélnék, azaz nemcsak hallgatók, hanem a szó legszorosabb értelmében résztvevők. —f—

Római úti séta

Badacsonyból kifelé a Római úton mentünk, Olvadt, piros arany táncolt a házakon. Hozzám bújtál, elfértél a hónom alatt s ezerszer összebörzölgtem rövidre nyírt hajad.

Gyönyörű volt a hegy, ezüst márvány a tó, a levegő mint vietnami balzsam, a Balaton felteve görgette szemembe gyöngyelt. Puha karjával átölelt a nyár — megbabonáztad.

Klasszikus méltóságával csalogatott Szigliget, rózsaujjú ködök úsztak aranyos tutajon, gyermeklancfűből fontam koszorút szökeségembe, s egy zsúptető alatt felejtettük virágaidat.

Habkönnyű nyári ruhádat fodrozta a szél, virággörp gyűlt vállad lányos gödreibe.

Sűrű, tömör mézben ragyogtak a mézsköorgonák, villogó tűzben égtek présházak elszórt magjai, fogaid nedves izása hevitette nevetségedet, s mintha magát a Napot csókoltam volna meg, engem is megbabonáztál.

Donászi Aladár
Szeged

A PESTI FIÚK TÖRTÉNETE

2.

Hajnali négy órakor megszólal az ébresztő jelző gongtűt. A börtön lakói sietve öltözködnek, mosakodnak. Fél óra múlva reggelihez sorakoznak. Igyekezni kell, mert aki nem készül el időre, az könnyen kaphat fegyelmi büntetést.

A bandához tartozó fiúk különböző munkabrigádokba kerültek, volt, akit a sertéshizlaldába osztottak be. De akadt közöttük, akinek jobban kedvezett a szerencse, és az itatásos borjúneveldebe került. Itt valamivel könnyebb és tisztább a munka. A fiúk többsége azonban a növénytermesztési brigádba került. Kovács Bálint, a „főnök”, a répamagszedő brigád tagjaként vonult ki, mintegy ötvenedmagával. Ebbe a munkacsoportba fizikailag erős férfiak kerültek, a répamagszedés ugyanis nem tartozik a könnyű munkák közé. Reggeltől estig kézzel kell vágni a répamag szárát, és kupacokba összerakni. Néhány nap múlva jön a kombajn, és a helyszínen elcsépeleli az időközben száradó répamagot.

A nap már a kora délelőtti órákban melegen sütött. Ami-

kor a répamagszedő brigád végigért a nagy táblán, cigarettaszünetet engedélyezett a munkát vezető törzsörmester. Ez az öt perc sokkal gyorsabban telt, mint amit munkában kell tölteni. Ahogy elszivták cigarettájukat, újra felálltak. Mindenki két sort kapott. Kovács Bálint szomszédja balról Tóth Árpád, aki lopásért és közveszélyes munkakerülé- sért tölti egy év két hónapos büntetését. Jobb oldali szomszédja egy analfabéta cigánygyerek. A munkabrigádban hárman középen haladnak. Nem maradhatnak le a többi- től, de nem is sietnek előre. Többször megállnak, felegyenesednek, mozgatták a derekukat, újra nekilendülnek. Lát- szik rajtuk, hogy küzdenek a hőséggel, a munkával. Ebben a tikkasztó hőségben még beszél- getni sincs kedvük. Megváltó megkönnyebbülést jelent az ebédidő. Kiballagnak a tábla szélén levő fasorokhoz, ahova megérkezik az ebédes kocsi. Jóllesik az egyórás pihenő.

A délutáni órákban csökken- ni kezd a hőség, elviselhetőbbé válik az élet.

A következő nap ugyanúgy telt, mint az előző. Azaz még- sem pontosan úgy. Kovács Bá-

lint odahajolt szomszédjához, a lopásért elítélt cigányfiúhoz.

— Te, ezt már régebben csinálod, mint én. Játszva viszed a két sorodat... Vedd át az én egyik soromat. Ahány sort végigviszel a táblán, annyi doboz cigarettát kapsz tőlem este. Áll az alku?

A kis cigánygyerek — húsz- éves kora ellenére tizenhat évesnek látszik — három sor répamagot szed. Megfeszíti iz- mait, gyorsítja mozgását, és lépést tart a munkabrigáddal.

— Vigyázz, nehogy a fel- ügyelő úr észrevegye, hogy csak egy sort viszel. Mozogj úgy, mintha rendesen csinálnád a munkát — oktatja a fiú Kovács Bálintot.

Ez délelőtti történt. A cigány- fiú három sort szedett fel az- nap Kovács Bálint helyett. Este jelentkezett a három doboz cigarettáért.

— Megörültél, hogy három doboz cigarettát akarsz? Hisz összesen csak kettő van. Ebből a kettőből itt van az egyik! Mit bámulsz?... Na fogd és tűnj el!

— De hát... nem ebben egyeztünk meg! Hármat ígér- tél nekem, annyi jár...

— Fogd be a pofád! — És nyomatékul még mellbe is vág-

ta a cigányfiút. Az eset titok maradt, mint annyi más. Nem látta, nem hallotta senki, sem a megállapodást, sem a vitát.

A napok peregetek egymás után. A délelőtti hőség egyre fokozódott. Kovács Bálint nem akart és nem is tudott lépést tartani a többiekkel, lemaradt.

— Igyekezzen jobban! — hangzott az ór határozott hangja.

— Felügyelő úr, jelentem — állt fel és fordult szembe a törzsörmesterrel —, nem tudok jobban dolgozni.

— Dehogynem tud, ha akar... lépett tovább a törzsörmester.

A következő fordulón Kovács Bálint még jobban lemaradt, és ismét utolsó lett a munkacsoportban. Mi lenne, ha nem dolgoznék egyáltalán? — villant át az agyán. És mielőtt önmagának válaszolt volna, felállt és odalépett a törzsörmester elé.

— Törzsörmester úr, jelen- tem, én itt nem dolgozom to- vább. Mielőtt a börtönbe ke- rültem, akkor sem dolgoztam.

— Jól meggondolta, amit mond? Megfontolta, amit tesz? Tudja, hogy a munkamegtaga- dás milyen következmények- kel jár?

— Igen — válaszolta hang- jában némi bizonytalansággal Kovács Bálint.

A törzsörmester az oldalán lógó URH-készüléken jelentést tett az órparancsnokságnak. A törzsörmester jelentése elju- tott a parancsnokhoz, aki uta-

sítást adott az elítélt előveze- tésére.

— Miért van elítélve? — kérdezte a parancsnok.

— Különböző bűncselekményekért.

— Pontosabb választ kérek.

— Közveszélyes munkake- rülés, erőszakos nemi közösü- lés, rablás és lopás.

— Mennyi időre ítélte a bíróság?

— Öt évre.

— Mikor került Pálhalmá- ra?

— Három napja.

— Tudja azt, hogy a munka- megtagadás a legsúlyosabb fe- gyelmi vétségek közé tartozik?

— Igen.

— Miért tagadta meg az en- gedelmességét?

— Mert nekem így tetszett — válaszolta kihívóan Kovács Bálint.

— Figyelmeztetem, hogy szemtelen magatartásával csak súlyosbítja helyzetét. Tudja azt, hogy ez a cselekménye nemcsak egyszerűen fegyelmi vétség, hanem az a követ- kezménnyel járó rendbontás, amellyel kizárta magát a kedvezményes szabadulás lehetősé- géből?

— Igen, tudom. Na és? Mi lehet ezután?

— Húsznapos fogdafenyítés, amelynek letöltését fél órán belül meg fogja kezdeni.

— Legyen! Távozzatok?

— Ha engedélyt kap rá.

Előbb közölnöm kell magával, hogy tiszteletlen magatartásá- ért — a szigorított magánélzá- rason túlmenően — kéthónapi

Tálcán kínálja magát az okos ötlet: az étkezésnél a jó étvágy nemcsak azon múlik, hogy mit, hanem azon is, hogy milyen körülmények között eszik valaki. Győrtől néhány úde tálcával — néhány forintba kerültek csupán — sokat tettek a jó szájért. A többi a szakácsok dolga.

KÉNYES KÉRDÉS

Segítsünk, amíg nem késő!

A fiatalember, akit beszélgetésre hívtam, megtörtén, le-
hajtott fejjel érkezett. Leült. Arra nem emlékszem, hogy rá-
gyújtott-e, de az bizonyos, a keze remegett, nem is kicsit.
Már-már zavaró volt elesettsége, tompa beszéde, kétségbeesett
tekintete. Már amikor egyáltalán fölnevezte, mert javarészt ke-
rülte a tekintetemet.

Ez az ember nagyot véte-
hetett, gondolhatnánk, csak-
hogy ez ellenkező a minden-
nap tapasztalattal. A bűncse-
lekmény súlyossága ugyanis
nincs egyenes arányban a meg-
bánás mértékével. Találkoztam
szégyenkező szabálysértővel és
nagyképű, nagyhangú rabló-
gyilkossal.

Rövidesen rájöttem: embe-
rünk nemcsak szégyenkezik a
tette miatt, hanem fél. Fél a
börtöntől, fél önmagától és
még jobban fél jövőjétől, a
szabad élettől. Bűncselekmé-
nye, amiért első fokot már
kapott ítéletet, hasonló ahhoz,
amiért már egyszer volt börtön-
ben; természet elleni fajta-
talanság. S már hallom is a
megbélyegzést, ugye, tudják,
mire gondolok? Csakhogy ő
nem az!

Nyilvános helyen
találkoztak

Kiderült ugyanis, hogy az
örömtelen gyermekkor (iszá-
kos, durva apa, állandó stressz,
a szeretet hiánya) egyik követ-
kezményeként olyan kapcsola-
tba került pár éve az akkor
10 éves fiúval, amit a törvény
tilt. A szülők kérték meg, hogy
segítse a tanulásban fiukat. A
korrepetálás ugyan eredmé-
nyesnek bizonyult — javult a
tanulmányi eredmény —, ám
kialakult köztük valami, ami
előbb apa—fiú-szeretet, majd
természetellenes szerelem for-
májában jelentkezett. Egy fel-
jelentés pontot tett a kapcsolat
végére, átmenetileg. Szabadu-
lása után került a fiút, ami
egy ideig sikerült. Míg nem
egyszer nyilvános helyen talál-
koztak, és a találkozáskor úgy
megörültek egymásnak, hogy
azt mindenki láthatta. Ha
minden igaz, a csók a mostani
ítélet oka.

A fiatalember e kapcsolatot
nem tagadja, sőt beismeri,
hogy természetellenes, ellen-
állhatatlan vonzalmat érez a
most 13 éves fiú iránt. Szeret-
né ugyan, ha kigyógyulna be-
lőle, de olyan ez neki, mint az
igazi férfi—nő szerelem: az ér-
zelmek felülkerekednek az ér-
telmen.

„En úgy érzem, érzelmileg
stívár vagyok, a nőkkel bátor-

talán, nincs önbizalmam. Ér-
zem, hogy mindez nem termé-
szetes, de egyedül képtelen
vagyok változtatni. Többször
kísértem meg öngyilkossá-
got...”

S itt álljunk meg! Nem is
olyan régen találkoztam egy
másik fiatalemberrel. Ő is
természet elleni fajtalansággal
kezdte, neki is iszákos apja
volt, rendezetlen, feszültséggel
terhes gyermekora, amiből
hiányzott a szeretet. Ám ő
nem pusztival folytatta, hanem
megfojtott egy nyolcéves kis-
fiút. A két bűncselekmény kö-
zött többször kísérelt meg öngyilkosságot. Az mentette meg
a legsúlyosabb ítélettől, hogy
közben az apja megölte az
anyját, ezzel aztán megmen-
tette gyermekét, hiszen most
már a bíróság igazán elhíhet-
te, hogy a családi helyzete nem
volt éppen rendezett. De az a
fiatalember egyáltalán nem
volt elesett, bátran a szemem-
be nézett, látszott, hogy túl
van a nagy feszültségen. Arról
beszélt, hogy most jött rá, hogy
ugye, az emberek közösségben
élnék, s tulajdonképpen még
sehol sem érezte olyan jól ma-
gát, mint a börtönben. Naplót,
ha úgy tetszik, regényt szán-
dekozik írni az életéről, főleg
a bűncselekményről, amit mel-
lesleg azért követett el, mert
élvezte a gyermek szenvedését.
S ha majd 15 év múlva szabadu-
l, az emberek már elféltik,
mit tett, és reméli, hogy
boldogan élhet.

Az „út” elején

Hm. Mondjam, hogy így le-
gyen? De most nem róla, ha-
nem arról a fiatalemberről van
szó, aki nem bántott senkit,
„csak” természetellenes kapcsola-
tot létesített. Ő még az
„út” elején van. Soha senki
mással nem volt ilyen jellegű
kapcsolata, csak azzal az egy
fiúval. Am a börtönben a tár-
sai, sőt lakóhelyén az ismerő-
sei már kiküldötték annak,
aminek az egyneműek kapcsola-
tában résztvevőket hívják.
S ha megmarad az ítélete (3
év), amit első fokot kapott, bi-
zony nehéz lesz „megöriznie”
magát csak a fiúnak: sajnos
bent neki is számítnia kell
„ajánlatokra”.

és fegyelmezetten viselked-
jék? Talán azt hiszi, ha nem
dolgozik, akkor tönkremegy a
gazdaság? A betakarítás eddig
is zavartalan volt, amíg maga
a fegyelmi zárkán ült. És ha
holnap újra megtagadja a
munkát, akkor sem áll meg az
élet. Magának viszont nem
mindegy, hogy tisztességesen,
fegyelmezetten viselkedik-e
vagy sem. Sőt azt is közlöm,
ha újra megtagadja a munkát,
keményebb felelősségre vonás-
ban lesz része. Ugye, megért
engem?

— Igen! Nem fogom a mun-
kát megtagadni. Dolgozni fo-
gok.

— Remélem, komolyan gon-
dolja. Eltávoztat!

Sarkos mozdulattal lépett ki
az ajtón.

Kovács Bálint szomszédal
nem ugyanazok, akik a
fenyítésé előtt voltak, de szo-
rosan mellette vannak. Messzi-
ről látszik, hogy Kovács tar-
ja szöveget, miközben jár a
keze. Sokkal frissebb a mun-
kában, mint a fenyítésé előtt
volt.

— Tudjátok, srácok, én jó
családból származom — mond-
ja szomszédainak Kovács. —
Apám gögyis és neves pali.
Egymás után váltogatta a lá-
nyokat, s én hozzácsóktam eh-
hez a léhasághoz, könnyelmű-
séghez. Suliba járn nem sze-
rettem. Minden módot és lehe-
tőséget megragadtam arra,
hogy lógjak a suliból. Majd
ahogy telt az idő, belekevered-
tem egy olyan galeriba, ahol

hamarosan én lettem a „gó-
ré”. Zsugáztunk, bugáztunk,
csajoztunk, vagyis mindennel
foglalkoztunk, csak nem me-
lőztünk. Lassan felnőttem, és
jó galéri nélkül nem tudtam
elképzelné az életet. A csajok-
kat bevittük a bandába, és a
szertartáson én, mint főnök,
avattam fel őket. Volt közöt-
tünk srenkes (betörő), rajzoló
(zsebmetsző), vagyis olyanok,
akik mindennel hajlandók vol-
tak foglalkozni. Ha nem sike-
rült a kiszemelt balhé meg-
csinálni, akkor a közöttünk le-
vő csajokat dobtuk piacra. Ne-
kem sose kellett beszámolnom
arról, hogy hol töltöm a nap-
jaimat. Szerettem köster öltö-
nyökben járni, komátlan az
előkelő helyeket... Szerettük
a jó életet, ehhez pedig lóvé-
ra volt szükség. Hogy honnan
szereztük elő a dohányt? Bugá-
ztunk, zsebzettünk, elpasz-
szoltuk ruháinkat...

Teltek az órák és lassan vé-
ge lett a répamagszedésnek.

— Vajon hol fogunk ezután
melőzni? Hova visznek ben-
nünket munkára? — találgat-
ta a cigarettaszünetben az
egyik elítelt.

— Még nem közölte a fel-
ügyelő úr — válaszolta a bri-
gádvezető.

— Biztosan kitalálnak meg-
int valami verejtékfacsaró
szórakozást — jegyezte meg
Kovács Bálint. — A melót el
kell végezni. A hüvösben való
pihenésre ott lesznek a téli
napok — zárta le a beszélge-
tést a brigádvezető.

„Kértem segítséget pszicho-
lóguztól, de aztán nem merem
eljárni hozzá. Kérni fogom új-
ból a bíróságot, hogy próbál-
jon meggyógyítani, hogy egész-
séges, önbizalmát visszanyerő
ember lehessen. Mert jelenleg
nagyban félek a jövőtől. Azt tu-
dom, hogy a szülővárosomból
el kell költözöm, valahova
idegenbe, ahol nem ismernek.”

★
Velem is a félelem fratta
meg ezt a cikket. Félek, hogy
az említett fiatalember, ha
nem sikerül meggyógyítani őt
— mert az nyilvánvaló, hogy
nem bűnöző, hanem beteg! —
később valami olyat tesz, ami
után már megkönnyebbül,
mint az említett fojtogató. De
az ő lelki nyugalmáért koráb-
ban nagy árat fizettünk.

Egyedül nem megy

Hogy mindez mennyiben
tartozik az elítéltekre? Olva-
sóinkra? Azt hiszem annyiban,
hogy a fiatalember nem egye-
di eset. Még azt is megkockáz-
tatom, hogy nála a személyi-
séggavarnak egy fajtájával ál-
lunk szemben. És másoknál is.
Márpedig ha ez így van, akkor
a börtönben töltött időt fel
kellene használni a gyógyu-
lásra. Nem pedig a „kór” el-
terjedésére. Tehát, ha felismer-
ik, hogy természetellenes, be-
teges gondolataik vannak —
még ha nem is ezért vannak
bent — forduljanak — megfe-
lelő titoktartást kérve — nevel-
őjükhöz, akinek indokolt eset-
ben módjában áll javasolni a
szükséges terápiás kezelést.
Például a gyógyító-nevelő cso-
portban. Akiben megvan a
szándék a „gyógyulásra”, az
biztosan meg is gyógyul! Mind-
ez azonban csak egyedül már
nemigen megy. A segítségké-
rsi szándékot ne nyomja el a
szégyen! Mint minden, ez is
emberi „hiba”, s csak emberek
segítségével gyógyítható.

Emlékszem, néhány évvel
ezelőtt az egyik intézetben je-
len voltam egy beszélgetésen,
ahol az elítelt ösztintel beval-
lotta nevelőjének, hogy termé-
szetellenes vonzalmat érez. Az
esze tiltakozik ellene, de úgy
érzi, egyedül nem képes le-
győzni önmagát. Pszichológus-
hoz került, aki rendszeresen
foglalkozott vele. S mint ké-
sőbb hallottam: szabadulása
után köszönőlevelet írt nevelő-
jének: megnövelt, családot ala-
pított. S az a régi „dolog” már
lassan emlékként is a homály-
ba vész. —†—

Az első fizetés előtt

Amikor május ötödikén Szol-
nokon jártam, akkor volt egy
hete, hogy megkezdődött eb-
ben az intézetben a csökken-
t munkaképességű emberek fog-
lakoztatása. Nemcsak azokról
van szó, akik itt voltak, hanem

Önbecsülés kérdése

Mindennap reggel nyolctól
délután ötig dolgoznak, egyelő-
re egy műszakban. Természe-
senként, akár a többi
munkahelyen, egy órával ke-
vesebb a munkaidő. S minden
szombat szabad.

A kezdet kezdetén tartanak,
tehát még sok minden vár meg-
oldásra, tisztázásra, gondolok
itt elsősorban munkajogi kér-
désekre, egészségügyi előírás-
okra. Azt hiszem, önmagában
véve is jelentős tény az, hogy
üzemszerűen — könnyű mun-
kát végezve, de dolgoznak a
csökkenő munkaképességű embe-
rek. Ez a legfontosabb. Val-
ami elindult, s ezen az úton
kell tovább haladni, hiszen a
beteg emberek talán az egész-
ségeseknél is jobban szeretnek
(szeretnének) dolgozni, hiszen
számukra nemcsak egyszerűen
pénzkérdés, hanem önérték,
önbecsülés kérdése ez a dol-
g. Többek között azért, mert
kevesebbet foglalkozik önma-
gával, a betegségével, nem vá-
lik úrrá rajta az önsajnálat, ha-
nem dolgozik, s ezzel pénzt is
keres. S ez sem utolsó, hiszen
csak embernek nagyon is rossz
a családi háttere, nem kap ki-
vülről semmiféle támogatást,
teljesen magára van utalva. Ha
ezeket mind meggondoljuk, vi-
lágosan látjuk, hogy a beteg
emberek rendszeres munká-
tatása több egyszerű adminis-
tratív intézkedésnél.

Akik ismerik a szolnoki by-
intézetet, azt is tudják, hogy
nem bővelkedik helyiségek-
ben, tehát a jó terv — a mun-
káltatás — előtt sokféle aka-

Dolgoznak — keresnek

Úgyanez a véleménye Békés
Gáspárnak is, aki 68. évében
jár. Eredeti szakmája fodrász,
de kint belekóstolt a valuta-
üzérkedésbe, s kilenc hónapi
börtönre ítélte a bíróság. Ez a
negyedik büntetése, összesen
több mint négy évet ült már
életében, s talán élete megállá-
podott korában végre szakítá-
ni tud azzal az életformával,
ami ide juttatta. Nagyon nehe-
zen jár, beteg a lába, most kezd
gyógyulni, többek között ezért
is örül a munkának, hiszen ezt
ülve is lehet végezni.

A pénz sem utolsó, hiszen
senkije sincs, aki támogatná.
Felesége meghalt, lánya kint

hozzájuk csatlakozott Állam-
pusztáról 33, Egerből 21 sze-
mely. Közülük került ki az a
25 ember, aki elkezdte a mun-
kát, amelyet az Ipoly Cipőgyár
ad számukra. Cipőtalpat sze-
relnek össze.

dály tornyosult, amit el kellett
távolítani az útból. Ez sikerült,
hiszen 25 ember már dolgozik.
Igaz, nem a legideálisabb he-
lyen, de hangsúlyoznom kell,
ez csak a kezdet. Egyelőre még
szükségesek vannak, de ahogy
haladnak előre a munkával,
úgy változik majd a helyzetük
is.

Ez a benyomása annak az
embernek, aki belép a munka-
terembe, s osztja ezt a munka-
vezető is, aki lelkesen és nagy
szakértelemmel bábáskodik itt,
hogy mindenki tudja, mit és
miért kell csinálnia. A látszó-
lag egyszerű munkát is be kell
tanítani, attól függetlenül, hogy
egészséges valaki, vagy sem, de
ez itt még fokozottabban ér-
vényes, hiszen az első napok
csak azzal teltek el, hogy a fo-
gásokat, a mozdulatokat taní-
totta. Az első nap semmi sem
sikerült, nem állt rá a kezük,
ma már sokkal jobban mennek
a dolgok, olyannyira, hogy biz-
ni lehet benne, megy ez még
jobban is. A lényeg az, hogy
az emberek munkához jutot-
tak, s ezért pénzt kapnak, amit
a maguk szükségleteire fel-
használnak.

A munkavezető szerint az
akarattal nincs baj, az embe-
rek figyelnek, igyekeznek ta-
nolni, lassan, óvatosan vezeti
be őket a munka rejtelmeibe.
Ne feledjük, ami egy egészsé-
ges embernek nem más, mint
játsszi könnyedség, azt egy
beteg ember verejtékeztet, néha
kínlódván tudja csak megcsi-
nálni, de megcsinálja! S ez a
fontos...

él Kanadában, még levélre sem
nagyon érdemesíti, nemhogy
csomagot küldene!

— Olyan egyedül vagyok,
mint az ujjam, öreg is vagyok,
beteg is, nincs senki, aki gyá-
molítóm lehetne, magamnak
kell magamról gondoskodni,
nem csoda, ha örülök annak,
hogy dolgozhatok. Itt, a töb-
biek között, jobban eltelik az
idő, lehet beszélgetni, s köz-
ben jár az ember keze, és ész-
re sem veszi, hogy már letelt
a munkaidő. Nem úgy, mint
a zárkában, amikor alig vár-
tuk, hogy elteljen a nap. Még
nem tudjuk, hogy mennyi lesz
a fizetésünk, ugyanis ez tőlünk
függ, mennyit tudunk megcsi-
nálni, hiszen egyéni a bérezés,
minden darabnak megvan a
maga tarifája... De akár-
mennyi lesz, mégiscsak több,
mint a semmi. Hiszen azelőtt
nem volt egy fillérem sem,
most ami kell, meg tudom
majd venni. Nem lesznek sen-
kinek a terhére, ez megnyug-
tat. Mert világleletemben dolgoz-
tam, inkább én tartottam
el másokat, mint más engem...

★
Szirányski András elégedet-
len ezzel a könnyű munkával,
„azt mondja, hogy inkább a kö-
művesek mellé menne segéd-
munkásnak, nem szereti az
ilyen, ahogy ő mondja: „tutyi-
mutyi munkát”. Pedig ennek
a most huszonhét éves fiatal-
embernek fűrészgép roncsolta
a csuklóját, szinte merev a kéz-
feje, s mégis nehezebb mun-
kát kíván. Felelmit azt, hogy
kint is nehéz munkát végzett,
s nem lett semmi baja. Sőt,
éppúgy bírta a munkát, mint
az, akinek semmi gondja nincs
a kezével. Egyébként a mostani
a tizenötödik büntetése,
négyrendbeli lopás vétségét, s
egyszeri, löféggel való jogtal-
an használatot írnak a ter-
hére, s ezért a bíróság 1 év két
hónapra ítélte.

Neki sem megnyugtató a csa-
ládi élete, hiszen perben áll az
anyjával, felesége elvált tőle a
baleset után, két gyereke van,
az egyiket — a lányt — az anya
jevel neveli, másikat, a fiát pedig
az élettársa. A per tárgya a lak-
kás, ugyanis az anyja családi

házat szanálták, s az új laká-
ba együtt költöztek be, s most
az anyja nem engedi be, s
így nincs is állandó laká-
sa... S ha a szabadulás
napja bizonytalanságba lép ki,
hiszen otthon nem fogadják.
Ha nem kap munkásszállást,
akkor mi lesz?

— Csavargok, mint ahogy ed-
dig is tettem, mert nem tehe-
tek mást, ha nem nyerem meg
a pert, akkor teljesen kilátás-
talan lesz a helyzetem, s tu-
dom, hogy a csavargás vége —
újra börtön...

— És mit szól ehhez a mun-
kához, mármint ahhoz a tény-
hez, hogy dolgozhat?

— Én nem félek a munkától,
tudok és szeretek is dolgozni,
csak könnyű ez nekem, nehe-
zebbhez szoktam, s el is aka-
rom érni, hogy a kőművesek
mellé kerüljek. Az jobban meg-
nyugtató az idegeimet, meg-
van még valami, a hüvös, ned-
ves helyiségben iszonyúan
szagát a kezem, a baleset hely-
lye fáj... Talán a napon meg-
szűnne...

Mihályi Józsefnek a venti-
látor vette el a jobb szeme vi-
lágát, ezzel egyáltalán nem
lát... Belecsapott a ventilátor
szíja, talán ekkor kezdődött el
rohamos hanyatlása. Ennek
előtte volt rendes munkahelye,
lakása stb. De ekkor valami
sérelem érte, mert fogta
magát, és otthagya a munka-
helyét, és elment alkalmi mun-
kásnak. Mindezt azzal a fel-
kiáltással tette: „Nem támoga-
tom munkával a társadalmat!”
Persze továbbra is dolgozott,
s nem is kerestet rosszul, hiszen
naponta megkereste a négy-öt-
száz forintját...

Nem is lett volna semmi baj,
ha nem talált közben olyan éle-
társat, akivel kutya-macska
barátságban vannak. Se vele,
se nélküle nem tud élni. S idő-
közben annyira elfajultak a
dolgok, hogy tetlegességre ke-
rült sor, s a nő húzta a rövi-
debbet. Persze nem hagyta ma-
gát, s jogot, illetve a bíróságot
hívta segítségül, s azt a tény-
t, hogy orvosi látlelettel igazolja
élettársa brutalitását. Így a
férfi menetrendszerűen érke-
zett a börtönbe. A mostani a
hetedik büntetése...

Ennek „köszönhetően” nem
valami ragyogó az idegállapo-
ta, ami nem is csoda, tehát
épp a legjobb időben jött ez a
benti munkalehetőség, mert
annak ellenére, hogy az éle-
társához megy vissza — a lak-
kás! —, a hölgy nem nagyon
töri magát, hogy csomagokkal
éllassa élettársát. Ezen nem is
lehet megütközni, hiszen a se-
bek hamar gyógyulnak, de az
emlékező nem felejt.

Bizonyára az élettárs arra
vár, hogy valami biztosítékot
kapjon, hogy ami eddig volt,
az nem ismétlődik meg.

— Nem is szeretek rágon-
dolni, hogy mi lesz, ha kimegyek.
Most örülök, hogy távol va-
gyok tőle, bár ő is ebben a vá-
rosban lakik. De ne is jöjjön
be, nincs szükségem semmire,
főleg tőle! Egy év tíz hónapot
kaptam, még van időm azon
törni a fejem, hogyan rendez-
zem el az életemet. Harminc-
hét éves vagyok, látszólag még
előttem az élet, de én azt hi-
szem, már semmi jót nem vár-
hatok. Csak magamra számít-
hatok. Én, akárcsak a többiek,
örülök, hogy dolgozhatok, job-
ban telik az idő, beszélgetünk,
s talán lesz valami pénz is...
Mert ez is kell. Nem okoz gon-
dot ez a munka, bár nagy fi-
gyelmet követel, s nekem, mint
látja, nem jó a szemem. Ettől
függetlenül igyekszem, hiszen,
bár a börtönben vagyok, s ka-
pok enni, meg mindenről gon-
doskodnak, mégis csak kell egy
kis pénz, hogy amit megkíván
az ember, meg tudja venni.
Egy hónap múlva minden ki-
derül.

★
Nem feledkezve meg arról,
hogy a kezdetek kezdetén tar-
tanak, csak néhány vonást vil-
lantottam fel, mert változatl-
nul az a meggyőződésem, hogy
a tény, a munka — önmaga-
ban is — dicséretes. A hangul-
at is más lesz, ha megkapják
„első” fizetésüket.

BESZÉLJÜNK RÓLA!

A nevelés közös érdek

Ismertes, hogy 1979. július 1. óta új Büntető Törvénykönyv van életben, s ugyanezzel jelentek meg a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló jogszabályok is. Társadalmunk humanizmusát, demokratizmusát példázza ezeknek a jogszabályoknak a tartalma, s nem utolsósorban az a formáinak tűnő eleme, hogy ezek az előírások nyilvánosan, minden állampolgár, így az elítéltek számára is hozzáférhetően láttak napvilágot.

Alapelvek

Idézzünk emlékeztetőnkbe néhány olyan alapvető rendelkezést, amely témánkhoz kapcsolódik. A BTK büntető-törvény céljáról ezt mondja: „E törvény célja, hogy védelmet nyújtson a társadalomra veszélyes cselekményekkel szemben, neveljen a szocialista társadalmi együttélés szabályainak megtartására és a törvények tiszteletére.”

A büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló törvényerejű rendeletről is álljon itt néhány idézet az alapelvek és általános rendelkezések közül: „A szabadságvesztés végrehajtásának feladata az ítéletben és a jogszabályban meghatározott joghátrány érvényesítésével és az elítélt nevelésével annak elősegítése, hogy szabadulása után... tartózkodjék újabb bűncselekmény elkövetésétől.”

A szabadságvesztés végrehajtása során a neveléshez és a büntetésvégrehajtás rendjéhez szükséges fegyelem érvényesül.”

S még egy mondat a miniszteri rendeletről: „Az elítélt

A nevelés főbb területei

A bűncselekményt elkövető embert már az eljárás előző szakaszaiban is olyan hatások érik, amelyek segítik a nevelést. A törvényes, igazságos büntetőeljárás és a bírói ítélet önmagában is nevelő hatású. Rádöbben a bűnös embert cselekményének káros következményeire, kialakíthatja a megbánást, azt a szándékot, hogy a megérdemelt büntetés fegyelmezett letöltése után törvénytisztelő, hasznos emberként él és dolgozik.

Tudjuk, hogy nem minden elítélt kezdi ezzel a szándékkal büntetésének letöltését. Velük kapcsolatban arra törekszünk, hogy ezt felbresszük, meggyőzés útján erősítsük meg.

Ahhoz, hogy az elítélteknek a nevelés révén minél kézzelfoghatóbb támogatást lehessen adni, meg kell ismernünk a személyiségüket és körülményeiket. A jobb megismerést célozza, s egyúttal az elítéltek egymásra gyakorolt kedvezőtlen hatását csökkenti az, hogy a végrehajtás során az elítéltek nagyobb és kisebb csoportjait hozzuk létre. A lehetőségek határain belül a csoportosítás további finomítására törekszünk, például az életkor, egészségi állapot, munkaképesség és az előélet szerint.

Az értelmi, műveltségbeli színvonal és a bűnözés között statisztikailag is kimutatható összefüggés van. Vannak olyan bűncselekményfajták, amelyeket többnyire alacsony értelmi színvonalon álló emberek követnek el.

Az elítéltek közül sokan nem fejezték be az általános iskolát, sőt minden huszadik, huszonötödik elítélt analfabéta. Nagy gondot fordítunk arra, hogy a szabadságvesztés időszakában minél többen járjanak iskolába, olvassanak, tanuljanak, művelődjenek. Tanulmányaik befejezésekor olyan bizonyítványt adunk, amelyből nem derül ki, hogy azt börtönben szereztek.

Az iskolai oktatást kiegészítjük az iskolán kívüli mű-

A munka szerepe és a közösség

Az elítéltek közül korábban sokan nem végeztek hasznos és rendszeres munkát. A szabadságvesztés idején arra tö-

revelésének célja: olyan szemlétségváltás elérése, amelynek eredményeként a szabadulás után képes törvényszerű magatartás nélkül élni és beilleszkedni a társadalomba.”

Az idézett rendelkezésekből látható, hogy büntetési és büntetésvégrehajtási rendszerünk központi gondolata a társadalom védelmét szolgáló, hogy az elítéltek a rájuk gyakorolt nevelő hatások révén szabadulásukat követően képesek legyenek a társadalmi együttélés irrt és iratlan szabályai szerint élni és dolgozni. A büntetésvégrehajtási intézetekben minden tevékenységet ennek a célnak a szolgálatába állítunk. A végrehajtás szabályai, törvényes keretei adottak. Az is nyilvánvaló, hogy a szabadságvesztés büntetés, azaz hátrány okozása. Ezt a büntetés végrehajtása alatt is érvényesítjük.

Hogyan valósult ez meg mai gyakorlatunkban, mit teszünk azért, hogy a nevelés eredményesebb legyen, s az eredmények tartósak maradjanak?

velődési lehetőségek táguló körével. Rendszeresek az ismeretterjesztő előadások, szakkörök, tájékoztatók a rádióból, televízióból, filmek vetítéssel. Minden intézetben jól felszerelt könyvtárakból választhatnak hasznos olvasmányt. Jelentősen bővült az önképzés lehetősége. Egyre több helyen folyik középiskolai oktatás. A tanulást azzal is segítjük, hogy a vizsgák idején a munka alól olyan mértékű felmentést engedélyezünk, mintha a szabad életben tanulmányi szabadságot vennének igénybe.

Fokozatosan és jelentős mértékben nyithatjuk az elítéltek elzártságát a külvilágtól. Ezt azért tesszük, hogy ne gyengüljenek, ne szakadjanak meg azok a kapcsolatok, amelyek a szabadulás utáni beilleszkedést elősegíthetik. Ezért tettük korlátlanná a levelezést a hozzátartozókkal, a pártfogókkal, a munkahely képviselőivel. Gyakrabban és megfelelő körülmények között fogadhatják látogatóikat.

Olvashatják újságok, folyóiratok sokaságát, elfizethetik azokat.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy az elítéltek jelentős részének nemcsak a tudása, műveltsége alacsony, de erkölcsi felfogása, akarat, itélőképessége sem fejlődött jó irányban. Ezért viselkedésük, magatartásuk is sokszor viszszaesztető, másokat — az egészséges felfogású többséget — sértő, megbotránkoztató. A helyes, az együttélés szabályait nem sértő viselkedést meg lehet tanulni. Ennek érdekében határoztuk meg és tanítjuk a viselkedési szabályokat, és megköveteljük azok betartását. Az elítéltek viselkedési szabályai nemcsak a szabadságvesztés időszakára szóló előírások. Sokat ezek közül a szabadulás után is be kell tartani, hogy ezáltal a környezetükhöz helyesen tudjanak alkalmazkodni.

rekszünk, hogy mindenkit hozzászoktassunk a rendszeres munkavégzéshez. Ezért a nevelés részének, igen fontos

eszközének tekintjük a társadalmilag hasznos munkát. Azt akarjuk elérni, hogy mindannyian felismerjék a munka szerepét az egyén és a közösség életében, s természetessé váljék a rendszeres munkavégzés.

Nagyobb intézetekben a vállalati szervezetben működő, nagyüzemi módon termelő ipari és mezőgazdasági munkahelyeken az elítéltek olyan követelményekkel, feltételekkel találkoznak, amelyek azonosak vagy nagyon hasonlóak a szabad életben működő vállalatokhoz, üzemekhez. Aki itt megtanul rendszeresen, szorgalmasan, fegyelmezetten dolgozni, annak aligha lesz komolyabb gondja, ha szabadulása után be akar illeszkedni az üzem vagy műhely munkájába. A munka kijelölésénél jobban figyelembe akarjuk venni az egyes elítéltek munkaképességét, érdeklődését. Arra törekszünk, hogy az elítélteknek valamilyen szintű szakmai képzést is nyújtsunk. Többségük ugyanis szakképzetlen, munkahelyét gyakran váltogatta.

A nevelés érdekében egyre nagyobb mértékben támaszkodunk az elítéltek öntevékenységre. Tudjuk, hogy sok elítélt felismeri, a saját érdekeit szolgálja azzal, ha segít társai nevelésében, jó szóval, meggyőzéssel, példamutató munkával, magatartással gyakorol rájuk kedvező hatást. Ilyen emberek részvételével, közreműködésével az intézeti élet számos területén lehetőséget látunk arra, hogy az elítéltek közül mind többen aktívan részt vállaljanak a munka megszervezéséből, a feladatok megoldásából.

A nevelői irányítás mellett működő öntevékeny szervezetekben jó lehetőség adódik önálló véleményalkotásokra, döntésre, felelősségvállalásra, azaz olyan vonások, tulajdonságok és viselkedés gyakorlására, amelyeknek a szá-

Új formák

A jutalmak lehetősége kibővült, sokan részesülhetnek például rövid tartamú eltávozásban. A szabadulás utáni beilleszkedés segítése érdekében született az előírás, hogy a hozzátartozókkal való kapcsolatot nem lehet hosszú időre megszakítani, a pártfogóval az érintkezést pedig fegyelmi büntetés sem akadályozhatja. A jutalmazási gyakorlatból vett példa azt mutatja, hogy az elítéltek többsége nem él vissza a bizalommal: a több száz rövid tartamú eltávozásra elegendett közül alig néhányan nem érkeztek vissza időre, s csak kevesen sértették meg a viselkedési szabályokat.

Az érvényes jogszabályok a büntetésvégrehajtás nevelési rendszerét olyan új formákkal is kiegészítették, amelyek a korábbi gyakorlatban ismeretlenek voltak. Tapasztaljuk, hogy az elítéltek egy része betegséggé vagy más ok miatt csak korlátozott mértékben ismeri fel cselekedeteinek következményeit, az átlagosnál sokkal nehezebben képes alkalmazkodni, elsajátítani a beilleszkedéshez szükséges ismereteket, készségeket. Őket ezért speciálisan felkészült szakemberek közreműködésével gyógyító nevelésben részesítjük, elősegítve ezzel, hogy a szabadulás után megtalálják helyüket.

Aki hosszú időt tölt el büntetésvégrehajtási intézetben, még az előzőekben említett bővülő információk birtokában is eltávolodik a kinti valóságtól, s szabadulása után túlságosan bizonytalanok érzik magát, nehezen tájékozódik a minden-

bad életben is hasznát vehetik.

A nevelés fontos részét, elemét képezi az elítéltek egyéni, személyes gondjaival való törődés, a döntően nevelők által végzett egyéni nevelés. Ennek során jó lehetőség adódik a nyílt, őszinte szóra, a meggyőzésre, a segítségnyújtásra. Ehhez adhatnak támogatást az intézetekben egyre nagyobb számban dolgozó pszichológusok is.

Az elítéltek nevelésében alkalmazott módszerek közül már eddig is többről említést tettünk. Fontosnak tartjuk, hogy a nevelés érdekében megfelelő követelményeket támaszunk. Ezek a követelmények sokféle formában és módon jelennek meg — napirend, viselkedési szabályok, erkölcsi normák, munkateljesítmény, tanulás, fegyelem, stb. —, de van egy lényeges közös vonásuk: értelmesek, hasznosak, végső soron a szabadulás utáni beilleszkedést segítik elő.

A módszerek között említjük a követelmények teljesítésének értékelését. Erről azért kell néhány szót szólnunk, mert tapasztalható, hogy az értékelést néha azonosítják a fegyelmi felelősségre vonással, illetőleg a jutalmazással. Mindenki tapasztalhatta már, hogy milyen hatásos lehet egy-egy elismerő szó, más esetben a jóindulatú, időben jött figyelemzés. Úgy véljük, ezekkel a lehetőségekkel bátrabban kell élni, s ezzel elérhetjük, hogy a mértékkel alkalmazott, de valójában megérdemelt jutalomnak és büntetésnek egyaránt nagyobb lesz a tekintélye.

Megváltoztattuk a jutalmazási és fegyelmi büntetés: eljárást és gyakorlatot is. Megszűnt a korábban büntetésként kiszabható szigorított magán-elzárás és sötétzárka. Meggyőződésünk, hogy ezek nélkül az egészséget károsító büntetések nélkül is elegendő törvényes eszköz, lehetőség van a fegyelmeztetkedők megbüntetésére.

napi életben, ezért jobban ki van téve a visszaesés veszélyének. Ennek megoldásában jelentős segítséget az átmeneti csoport intézménye, ahol a szabad élet körülményeihez közelebb álló feltételek mellett — rövid tartamú eltávozás, külső munka lehetősége, szabad mozgás, stb. — készülhetnek fel a szabadulásra.

A fentiekben érintettük az elítéltek nevelésére irányuló sokrétű tevékenység néhány főbb területét, s utaltunk azokra a célokra, törekvésekre, amelyek e munkánkat vezérik.

Miért tettük ezt?

Két jó okunk van rá. Az egyik: társadalmunk igénye az, hogy a bűncselekmény miatt elítélt emberek a büntetés végrehajtása után, annak hatására (is) térjenek vissza a törvényeinket tisztelő, az együttélési normák szerint élő, tisztességesen dolgozó emberek közé, váljanak részeseivé szocialista társadalmunk építésének. Ez érdeke minden elítéltné, s ez az érdeke az igazságszolgáltatás, a büntetésvégrehajtás dolgozóinak is. A másik ok a nevelésbe, mint tevékenységben rejlik. A nevelés egyik legalapvetőbb törvényszerűsége az, hogy végső soron csak úgy lehet eredményes és sikeres, ha az, akit nevelni, változtatni akarunk, megismeri, megérti és elfogadja azokat a célkitűzéseket, amelyeket elérni szándékozik.

Következzék most már a szavazatok alapján a sorrend, néhány megjegyzéssel. A közölt művek közül kimagaslóan sok szavazatot érkezett a „Szólítsa Vera néni” (Márianosztra) és „A barát” (Szeged) című anyagokra. Harmadik díjat nem adunk ki; az első díjat Márianosztra, a másodikikat Szeged kapja.

Nehéz volt a rangsorolás, mert mindkét műnek egyaránt vannak hibái és dicsérendő tulajdonságai. Szigorúan vett irodalmi érteke az „A barát” című írásnak van; ha nem stúdióvetélkedőről, hanem írott anyagok közötti versengésről lenne szó, akkor Sze-

Vincze Tamás
bv. alezredes,
a nevelési osztály vezetője

„ODA KELL FIGYELNI”

Két forduló között

Néhány nappal ezelőtt a Fővárosi Bv. Intézetben váratlan kérdés hangzott el: „Tessék mondani, abamaradt a stúdióvetélkedő? Rég nem olvastunk róla!” Sietve megnyugtattam az érdeklődőt: nem maradt abba, nem felejtődött el, csak a szavazatok beérkezését várjuk. Számítottunk a postai továbbítás — sajnos, gyakran tapasztalt — döccenőre is. Egy hét telt el azóta, hogy a szerkesztőségbe immár egy szavazólap sem érkezik; úgy gondoljuk, most már mindehonnán megérkezett mindenki szavazata.

Mielőtt az eredményhirdetésre térnék, ezúton szeretnék válaszolni egy Márianosztráról, az ottani kultúrbizottságtól érkezett levélre. Idézem sorait:

„... vegyes érzésekkel fogadtuk a zsűrizés ezen módját. Ugyanis előfordulhat, hogy a legjobban szervező intézetek értékes pontokhoz jutnak. A mi szavazólapjainkat mindenki önkéntesen alapon állította ki; önnön becsapásunknak éreztük volna a rábeszélést, illetve árnevek írását. Úgy éreztük, megnyugtatóbb lett volna egy szakzsűri döntése.”

A „szervezés” annak idején, a vetélkedő formájának kialakításakor a Központi Stúdióval történt megbeszélésen is szóba került. Némj vita után abban maradtunk, hogy ezt a lehetőséget, ha számításba vesszük is, nem törődünk vele különösebben, mert ahol lehet „szervezni”, tehát az embereket rábeszélni a szavazatok megírására — ott a kultúr bizottságnak van rangja, tekintélye, tehát jól dolgoznak (másképp nem tudnának „mozgósítani”, rábeszélésre legfeljebb egy elutasító kérelgyintés lenne a válasz).

A hiányolt „szakzsűrizés” pedig megvolt; azok az anyagok jelentek meg a Heti Híradóban, amelyeket előzőleg a Központi Stúdióval közösen átnéztünk, s úgy döntöttünk, hogy továbbjutásra javasoljuk.

Itt keresendő egyébként a válasz a debreceni stúdióból feltett kérdésre is, amelyben pályamunkájuk sorsáról érdeklődnek. Az imént említett előzsűrizésben az anyag nem jutott keresztül — így tehát meg sem jelent (Félreértés ne essék: nem a gépelés formája miatt!). Reméljük azonban, hogy ez a döntés nem veszi el a stúdió munkatársainak kedvét; a soron következő második fordulóban akár első helyezettek is lehetnek!

S ha már a helyezésekről van szó: megérkeztek a Központi Stúdióba azok a Magyar Rádiótól kapott korszerű, minden igényt kielégítő stúdiómikrofonok, amelyek közül majd egyet-egyet a második fordulóban eredményt elért kultúr bizottságok — stúdiók — kapnak meg, az alkotóknak járó más elismerésen kívül.

Következzék most már a szavazatok alapján a sorrend, néhány megjegyzéssel. A közölt művek közül kimagaslóan sok szavazatot érkezett a „Szólítsa Vera néni” (Márianosztra) és „A barát” (Szeged) című anyagokra. Harmadik díjat nem adunk ki; az első díjat Márianosztra, a másodikikat Szeged kapja.

Nehéz volt a rangsorolás, mert mindkét műnek egyaránt vannak hibái és dicsérendő tulajdonságai. Szigorúan vett irodalmi érteke az „A barát” című írásnak van; ha nem stúdióvetélkedőről, hanem írott anyagok közötti versengésről lenne szó, akkor Sze-

ged nyert volna. A döntésnél Nosztra javára a mérleget végül az billentette el, hogy téma választásuk sokkal jobb-nak, mondhatnánk úgy is: aktuálisabbnak éreztük a másikénál.

Néhány vélemény az olvasók részéről: először a második helyezést elért írással kapcsolatban: „Tartalmas, de nem tipikus. Vannak tanulságok részei!” (Pallagi János, Bp-i Fegyház és B.); „Atütő erejű!” (Czéh Györgyi, Kalocsa); „Húsz évet leültem, velem is történt már ilyen eset.” (Nyitray Sándor, Szeged); „Nem lett volna szabad a titkába egy barátunk két idegent belevatnia...” (Pápai Attila, Szeged).

A „Szólítsa Vera néni”-hez érkezett észrevételek közül néhány: „Az írás nagyon jó, bár vannak benne sablonos részek is.” (Illésné Szorics Mária, Kalocsa); „Az írás elolvasása után sokáig meghatottan gondoltam Vera néni-re. Ezért is találtam jónak a történetet: elgondolkasztó.” (Buzás Lajos — címet nem tüntette fel); „A segítségnyújtás igazi, de ritka arcát mutatja meg.” (Riab Imre, Főv. Bv. Intézet); „Az ilyen ritka emberi magatartást nem kell hazugsággal kezdeni!” (Pallagi János, Bp-i Fegyház és B.); „Ha igazán és szívet akart írni, miért nem saját maga írja meg levelét?”; „Vannak még csodák?” (Tóth József Márianosztra). S végezetül még egy indok a kitűnő minősítésre: „Mert nagyon tetszik.” (Oláh István, Márianosztra)...

A stúdiók közötti vetélkedő második feléhez érkezünk tehát. Ennek lényege — az eredeti pályázati kiírás szerint — a következő: a díjnyertes pályamunkák közül az egyiket kiválasztva kell a bevezetett stúdióknak valamilyen „rádiósított változatot” készíteni. Születhet hangjáték, monológ zenével vagy más technikai effektusokkal fűdősítve, riportmontázs, dokumentumműsor és így tovább — a lehetőségek kimeríthetetlenek. Egy lényeges kikötés van: a szalagon levő anyag legfeljebb tizenöt perces lehet! A kész műsort a lehetőségek szerint 19-es sebességre vegyék föl a stúdiókban; így ugyanis a későbbi átjátszások során sokkal kisebb a hangtorzulás.

A szalagokat a Központi Stúdió címére kell beküldeni; a határidő (az eredetileg kitűzött helyett) június 19. A beküldött változatokat ismét a Központi Stúdióval közösen értékeljük, a legjobbakból külön műsor készül; ezt meghallgatva dönthetik el az olvasók az időben közölt szavazólap segítségével a végső sorrendet.

Az első forduló tulajdonképpen nem sokban különbözött egy szokványos irodalmi pályázattól; az igazi munka, amelynek megpezdítése érdekében létrejött a vetélkedő, tulajdonképpen most kezdődik a stúdiókban. Kíváncsian várjuk: vajon csak a megszokott nevek és intézetek jelentkeznek, vagy máshonnan, az eddig — a szó szoros értelmében véve — csendben levőktől is érkezik-e érdekes feldolgozás?

EZ IS, AZ IS... * EZ IS, AZ IS... * EZ IS, AZ IS...

Éjszakai műszak csak egy munkással Ahol a robotok robotokat gyártanak

Régen 8 órák a Fudzsiu Fanuc gyár éjszakai műszakjának dolgozó 15 óra munka után hazafelé indulnak. A precíziós alkatrészek gyártásának kapuiban nem ömlik a munkások áradata. Az egész éjszakai műszak ugyanis csak egyetlen férfiből áll: Japán első teljesen automatizált üzemének ellenőrzőből.

A hatalmas szerelőcsarnokban neonfény mellett a gépeken robotok hajtják végre a cég komputerének utasításait, amely több kilométer távolságban, Tokió egyik elővárosában van. A komputer a betáplált információk alapján dönti el, hogy mit termelnek.

Vezető nélküli szállító

Vezető nélküli szállítókat látják el a robotokat állandóan a szükséges nyersanyagokkal, amelyeket egy automatizált raktárból szállítanak oda. A gyár területén olyan utcákon át közlekednek, amelyek alatt elektronikus irányítóvezetékek vannak lefektetve. A gyártási folyamatnak a végterméket azután megint csak robotok és komputer által ellenőrzött termelési elemek.

A termelőberendezés egy éves és 600 millió schilling-

nek megfelelő összegbe került. Ez a beruházás 12 hónap alatt megtérül, ahogyan Hiromicsi Sicsida üzemvezető elmondta.

Naponta mintegy százan dolgoznak ebben az üzemben. Közülük hatvanan gépalkatrészeket illesztnek össze végtermékké és azután meózzák őket. Ehhez jön még 10 igazgatási szakember és 30 mérnök, akik a gépeket előkészítik a következő éjszakai műszakra és a komputerprogramokat újra meghatározzák.

A televízió „szemei” ellenőrzik

Az üzem magva az a berendezés, amely egy robotból, egy komputerrel ellenőrzött műszerből és egy monitorból áll, amely a termelést és az áramellátást ellenőrzi, és zavar esetén a berendezést kapcsolja.

Minden termelési folyamatot tv-kamerák és más elektronikus ellenőrző elemek követnek figyelemmel. Mint említettük, az automatizált raktárban a vezető nélküli szállítókat automatikusan rakják meg, és egy szinten automatikus elosztórendszer irányítja őket a robotokhoz,

amelyek a megfelelő gépekkel megmunkáltatják őket. Ezután a terméket a gép kiadja és azt újból visszazsallítják a raktárba.

Éjszaka fellépő zavarok esetében a megfelelő termelőegységet kiiktatják, amíg a reggeli műszak megérkezik. De ez állítólag csak egyszer történt meg. Míg egy hagyományos üzemben egy munkás rendszerint csak két gépen dolgozik, ennek a japán gyárnak egy munkása nappali műszakban tíz gép ellenőrzését is el tudja látni.

Nagy lehetőségek, amelyeket rosszul használnak ki

Ez a teljesen automatizált üzem az ipari robotok alkalmazásának a mintaképe Japánban, amely közben a kapitalista világban 50 %-kal az élelmiszer helyettesedik el. Az egy emberből álló éjszakai műszak mutatja az új

technika hallatlanul nagy lehetőségeit. Ez mentesítheti az embert a nehéz fizikai munkától, vagy az egyhangú futószalagmunkától, a növekvő termelékenység és jólét mellett több szabad időt is biztosíthat.

„Mintamunkások”

Igy a Fudzsiu Fanuc gyár néhány dolgozójának munkanapjai már most meg vannak számlálva. A következő lépés ugyanis az lesz, hogy a végtermék területén dolgozó munkásokat elbocsátják. Az igazgatóság már olyan tervet dolgozik, hogy miképpen lehetne ezeket a munkásokat is robotokkal helyettesíteni. Az új technika élvezői egyedül az új technika tulajdonosai.

A rajztáblán már létező robotok felismerik majd az egyes alkatrészeket a színeik-

ról, és azután sajátkezűleg össze tudnak állítani egy új robotot.

Ezeknek még más „előnyei” is vannak: míg a gyári munkásoknak ötnapos munkahetük van és 17 órák haza-mennek, a robotok állandóan dolgoznak, nincs szükségük ebédszünetre, szabadságra, nem betegszenek meg, nem sztrájkolnak nagyobb bérekért. Minden olyan tulajdonsággal rendelkeznek, amelyet a kapitalista a munkástól megkíván.

Az E-vitamin megmentheti a koraszülöttek látását

A nagyon kis testsúlyú, koraszülött csecsemőknek rendszerint éretlen a tüdeje, és mesterséges oxigénadagolással, inkubátorban kell tartani őket ahhoz, hogy életben maradjanak.

Elegendő oxigén nélkül a csecsemő agya helyrehozhatatlan károkat szenved. Sajnálatos módon viszont, ha a gyermekgyógyász túl töményen adagolja az oxigént, akkor egy másik szövődésmény alakulhat ki: a szem véredényeinek károsodása, a retrolentális fibropláziának nevezett állapot, amely súlyos esetben állandó vaktságot okozhat.

Az oxigénfelesleg és a retrolentális fibroplázia közötti összefüggést már 30 éve ismerik, de az utóbbi időben tett szert nagyobb fontosságra, minthogy az újszülöttek gyógykezelésének fejlődése a legkisebb csecsemők közül többnek

az életben maradását eredményezte, márpedig ezeknél a legnagyobb a retrolentális fibroplázia veszélye.

Noha egy sor kutatást végeztek e tárgyban, nem tudtak tanácsot adni az oxigéntöménységet illetően.

Részleges megoldást szolgáltatna azonban az E-vitamin.

Az E-vitaminos kezeléssel végzett kezdeti kísérletekkel biztató eredményeket értek el az egyik texasi egészségügyi főiskolán. Százegy koraszülött 1500 grammnál kisebb súlyú csecsemőt két csoportra osztottak. Mindazoknak a koraszülötteknek, akiknek adtak E-vitamint, lényegesen kevésbé volt súlyos a retrolentális fibropláziája, mint az ellenőrző csoporté, és a kezelésben részesült csecsemők egyike sem szenvedte el a legsúlyosabb, harmadfokú szemkárosodást.

Ízlelések és pofonok

Az ételeket elsősorban nem biológiai jellemzők alapján választjuk meg. Ha így lenne, akkor az egyes országokban szokásos étrendek nem nagyon különböznenek egymástól.

Az ételekkel kapcsolatban kialakultak tabuk, valamint az, hogy melyik ételt részesítjük előnyben, feltétlenül az adott életmód következményei. Vizsgáljuk meg ebből a szempontból a hagyományos angolai étkezési szokásokat. Közismert, hogy például az angol munkáscsalád étrendjének alapja a két szénhidrátús étel: a burgonya és a zabpehely.

A tehetősebb középosztálybelieknek már szélesebb skálájú az étrendjük. Különböző gabonaféléket, valamint babot, burgonyát fogyasztanak halhoz, tojáshoz és húshoz körítésként. Hogy mennyire kedvelt egyik vagy másik étel, azt jelzi mind az elfogyasztott mennyiség, mind az étel szerartásos elkészítése és fálálása; hogy hányszor cserélik a tányérokat, kanalakat, villákat, késeket.

A mennyiségen és a szerartásosságon kívül azért van még valami, ami az angolok étkezését meghatározza: éspedig a kontraszt. Váltakozva fogyasztanak sósat és édeset, hideget és meleget, szárazat és zaftosat. Egy hétköznapi vacsora első fogása például mindig forró és sós hús- vagy halétel körítéssel és valamilyen mártással.

A második fogás édes: a cukor itt legalább olyan fontos, mint az elsőnél a só. A deszert legtöbbször pudring, piszkóta vagy gyümölcsorta, melyet rendszerint édes krémmel vagy sodóval öntenek le. Karácsonykor úgy illik, hogy olyan sűrű legyen a krém, hogy

nem is öntik, hanem kanállal eszik.

A forró és a hideg elkülönítése is kritikus pont az angol étkezésben. Az első fogáshoz a tányérokat előmelegítik, s a mártást kivéve nem kerül hideg étel a meleg tányérra, sem fordítva. Hideg paradicsomot soha nem adnak meleg húsokhoz. Az esetleges harmadik fogásnál — tea és sütemény — a teáskannát gondosan felmelegítik, hogy a teavíz még forrjon, amikor a csészébe öntik. Az angol háziasszony öntudatlanul követi az általános szabályokat az étel elkészítésénél. Ügyel a megfelelő mennyiségre, ízre, hőmérsékletre. Az étkezés elején — ilyenkor a formáknak még semmi jelentőségük nincs —, aztán fokozatosan alakul a táplálék esztétikus látványá, és ez lesz a fő jellemzője.

Ha új, eddig nem ismert ételek kerülnek terítékre a családban, ez zavart okozhat. Népjóléti és élelmezési kutatók megpróbálták rábeszélni a brit családokat, hogy egyenek friss gyümölcsöt, nyers zöldséget, a hagyományos angol étkezési rend azonban kizárja az ilyen újításokat.

Hasonlóképpen nem veheti fel a versenyt a spagetti és a paradicsomszósz a hússal, burgonyával és a főtt zöldséggel, mert azok nem felelnek meg a tipikus brit étkezés előírásainak. Némi újítás azért utat tört magának. Ma már néhány inycnc úgy véli, hogy a legjobb szivar füstje is elrontja a jó konyak ízét, holott korábban ezt a két dolgot el sem lehetett volna képzelni egymás nélkül. Sőt egyes eretnekek odáig merészkednek, hogy nem kanalizható krémmel fejezik be az étkezést, hanem sajttal,

C-vitaminnal az infarktust ellen

Napi öt-hat alma és 500 milligramm C-vitamin elég ahhoz, hogy megelőzzük az infarktust — állítják azok a csehszlovák kutatók, akik Emil Ginter kandidátus vezetésével a pozsonyi népélelmezési tudományos kutatóintézetben dolgoznak a C-vitamin fogyasztása és az érlelmeszesedés közötti összefüggés felderítésén. A kutatók új módszert alkalmazva, a kísérleti állatoknál „tavaszi fáradtságot”, azaz vitaminhiányt idéztek elő, és meglepve tapasztalták, hogy a májban megnőtt a koleszterin, ennek az oldhatatlan és meszesedést okozó vegyületnek a mennyisége. A sejtek építéséhez szükséges koleszterin, ha a kelleténél több van belőle, lerakódik a belső érfalakra, merevvé teszi és elszűkíti az ereket, s ezáltal megnöveli az infarktust vagy az agyszélhűdés veszélyét. Ezután izotópos vizsgálatokkal kiderítették, hogy ellenkező esetben a szervezetbe juttatott C-vitamin oxidálja a koleszterint, vagyis elégetve ártalmatlanná teszi a felesleges mennyiséget.

A Kvetý című prágai hetilap beszámolója szerint a több ezer emberen végzett kísérletek bebizonyították, hogy napi 500 milligramm C-vitamin elfogyasztása az emberek kétharmadánál csökkentette a koleszterinszintet. Még nagyobb gyógyítási hatásfokot értek el, amikor a C-vitaminnal

hoz különböző gyümölcsnedvekből származó pektint adtak. A pektins C-vitamin segítségével mindössze hat hét alatt sikerült jelentősen csökkenteni a vér koleszterintartalmát. Az új, szabadalmaztatott gyógyszer gyártására az előkészületeket megtették. Addig is az egészséges életmód mellett C-vitamin és alma fogyasztását ajánlják mindazoknak, akik el akarják kerülni az érlelmeszesedést, az infarktust.

Olthatatlan szomjúság

Vízszintes: 1. Schopenhauer egy gondolatát idézzük (zárt betűk: A, Z, Á, M, G); folyt. a függ. 13. és 17. sz. scrbán. 13. Eltérő. 14. Józsg alá vetett száma. 15. Hány? 16. Verejtékes. 19. Az emberiség egyik legnagyobb szocialista gondolkodója. 20. Japán drámaírója. 21. Sürgetés kifejezésére használt szócska. 22. Mily búsak... rózsafák" (Tóth Árpád). 25. Részyentársaság, röviden. 28. Vezető pozícióban. 28. Idejétműta. 30. Fohász. 31. Éjszakai mulató. 33. Aprólékosan elrendez. 34. Forma. 36. Nővényevő hal. 37. Palindrom férfinev. 38. Személynév. 41. Szovjet repülőgéptípus betűjele. 42. Szóösszetétel előtagjaként éle. a jelen-tése. 44. Ugyanaz ismert latin szóval. 45. Népszerű svéd poegyüttes. 47. Bemegy valahova. 49. Csodaországban járt kisleány. 51. Régius mutatószó. 52. Franciaországhoz tartozó sziget az Atlanti-óceánban. 53. Egyszerű pázsítféle. 54. Új író. 55. Brutus. 56. Királyi üdülőhely. 57. Szintén. 58. Romániai és vatkáni autójelzés. 59. Valakire tartozik. 62. A Dráva mellett él, egy jogszávlával városban. 64. Ózlandi költő, nagyszabású műve az Edda. 66. A jurakorszak felső szakasza. 68. Öngyújtó is töltene vele. Függőleges: 2. Balesetet okozó. 3. Félhanggal alkylmített zenei hang. 4. Óvodai alkalmazott. 5. Női éneklang. 6. Keleti tábla-játék. 7. A számarium vegyjele. 8. ...cső; Geiger-Müller számlálócső. 9. A fordítottja férfinév. 10. Nobel-díjas német biokémikus (Feodor). 11. Angol női név. 12. Szabolcs-Szatmár megyei község. 13. A víz. 1. sz. sor folytatása (zárt betűk: T, Z, A, L, E). 17. A függ. 13. sz. sor folytatása (zárt betűk: S,

Ásványi kincsek felfedezése a világúrból

Az elmúlt években a Szovjetunióban feltárt ásványi kincsek legnagyobb lelőhelyeit az űrnázózási technika segítségével fedezték fel. Az űrfényképezés lehetővé tette olyan struktúrák megtalálását, amelyek szénre, kőolajra és még több kilométeres mélységben rejtőző ércre is engednek következtetni. Ily módon tudták például Nyugat-Szibéria kőolajat tartalmazó területeit és a Szovjetunió más, kitermelésre alkalmas vidékeit pontosan behatárolni.

A szakértők kiszámították, hogy az űrhajózási technika az ásványi kincsek kutatásánál történő felhasználása révén a kutatási ráfordítás a hagyományos módszerekkel szemben mintegy 15-20%-kal csökkenthető. A szakértők véleménye szerint a világúrból különösen kedvezően kutathatók a fiatal, mintegy 25 millió éves geológiai struktúrák.

Írógépteleson hallássérültek részére

Újabbán a svájci posta a hallássérülteknek új és rendkívül értékes szolgáltatást tud nyújtani: az írógéptelesont. Egész Svájcban már 310 ilyen készülék működik, a zürichi telefonhálózatban 60 darab üzemel. A zürichi főpályaudvaron, a fraumünsteri postán, valamint a kloteni repülőtérén a nyilvános telefonfülkékben írógéptelesonok állnak rendelkezésre. A táskarádió nagyságú doboz speciális berendezés nélkül csatlakoztatható.

Telep alkalmazásával lehetséges minden telefonfülkéből, vagy szállodai szobából a készülék segítségével telefonálni. A vezeték másik végén levő partnernek mindenesetre szintén egy azonos szabványú készülékkel kell rendelkeznie. A partnerek váltakozó írás révén állnak kapcsolatban egymással. A szöveg, egy mezőben, csillogásmentes fénybetűkkel, kiírva olvasható. Az írógéptelesont a hallássérültek elektronikai szövetkezte állítja elő, amelyet 1979 tavaszán alapítottak. Ezáltal biztosítva van az olcsó gyártás, elosztás és javítószolgálat: három nyilvános telefonfülkében a készüléket már bámulatosan gyakran használják.

SEGÍT A RUBIK ROBOT

Három vállalkozó kedvű egyetemista elhatározta, hogy végleg leszámol az Egyesült Államokban dühöngő „Rubik-lázal”. Mint már többször hírül adták, az USA-ban a Rubik-kocka néven ismert logikai játék ugyanis olyan hatalmas sikert aratott, hogy szinte lehetetlen gátat vetni a rejtvényfejtő kedvnek, illetve a megoldás hiánya miatt dühöngéssé fajuló szenvedélynek. Ezen kívánt most segíteni három egyetemista.

Daniel Talken, Douglas Rhoda és Robert Sum, az illinois-i egyetem hallgatói, Robbie Rubiknak keresztelték alkotásukat, amely kéttized (!!) másodperc alatt „fejben” megoldja a kocka oldalainak egy színre hozását. A robot mechanikusan, motorokkal és áttételekkel működő kezének azonban, sajnos, 12 percre van szüksége a szükséges számú forgatás elvégzéséhez.

A robot agya egy mini-számítógép, a „szeme” egy színérzékelő szerkezet, amely a látványt az „agyban” továbbítja, s a „kezek” innen kapnak utasítást a végrehajtásra.

Robbie Rubik (magyarul Rubik Róbert) első helyezett lett egy új műszaki alkotásokat felvonultató versenyen. A gép mindössze 300 dollárba kerül.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13			14				15				
16		17					18		19		
20			21			22	23		24		25
26		27				28			29		30
31			32			33					
		34				35			36		37
38	39					40					41
42		43				44			45		46
47							48		49		50
51						52				53	
54			55			56			57		58
59	60		61					62		63	
64						65		66	67		68

B). 18. Arab női név. 22. Latin köszöneti formula. 23. Mézőgazdasági gép. 24. Olasz város Dél-Sziciliában. 27. Villamosipari üzem. 29. A Bp. Honvéd válogatott labdarúgója. 30. Szófa. 32. Valamely szabály szigorú csökkentés. 33. Sűrített (szöveg). 39. Szövegrészben párosításhoz. 40. Felfogja valamit a jelentését. 43. Eszaki férfinév. 46. ATB. 48. Dobozos hal. 50. Egy útvonalat ellenőrzés céljából ismételt bejár. 53. Módszeres program. 57. Tan. 60. Lokátor része. 61. Trombitahang. 62. Elbeszélés kezdete. 63. Izzó.

Beküldési határidő: 1982. június 5.

A Heti Híradó XXVI. évfolyam 18. számában megjelent keresztrejtvény helyes megfejtése a következők: SZOBA. Könyvtálatmal nyertek: Borsos Jenő elítélt, Föv. Bv. Int. II.; Kiss István elítélt, Márianosztra; Szász Gábor elítélt, Debrecen; Sroiber József elítélt, Eger; Ecseki Mihály elítélt, Vác.

Lassan minden eldől

Gyorsított tempóban folyik a pontvadászat az NB II-ben is. Amikor e sorok megjelennek, már az utolsó forduló kerül sorra. S mindhárom csoportban csak ekkor dől el hogy melyik öt csapat marad az új NB II-ben, illetve játszhat osztályozót.

Keleti csoport:

Az Eger, Kazincbarcika és Hódmezővásárhely már biztos NB II-es, az előbbi kettő közül kerül ki a bajnok, míg a másik két helyre a Debreceni Kinizsi, a Szabó L. SE és a jól hajrázó Salgótarján az esélyes. A Gyula és a Szarvas már csak papíron előzheti meg őket, míg a többiek még így sem.

A 27. forduló eredményei:

Bem SE—Debr. Kinizsi 3-2
Hódmezővh.—Miskolc 7-0
Papp J. SE—Gyöngyös 5-0
Szarvas—Salgótarján 2-3
Debr. Universitas—Kazincbarcika 0-1
Asztalos SE—Eger 1-2
Lehel—Szolnok 4-0
Szabó L. SE—Gyula 3-0

A 28. forduló eredményei:

Gyöngyös—Szarvas 0-2
Szolnok—Bem SE 2-0
Kazincbarcika—Asztalos SE 7-2
Miskolc—Papp J. SE 0-2
Salgótarján—Debreceni Universitas 2-0
Debreceni Kinizsi—H. Szabó L. SE 3-1
Gyula—Hódmezővásárh. Eger—Lehel SC 5-1

A 29. forduló eredményei:

Bem SE—Szabó L. SE 1-0
Hódmezővh.—D. Kinizsi 2-2
Papp J. SE—Gyula 3-0
Szarvas—Miskolc 1-0
Universitas—Gyöngyös 0-0
Asztalos J. SE—Salgótarján 1-3
Lehel—Kazincbarcika 1-3
Szolnok—Eger 3-2
Az élcsoport: 1. Kazincbarcika 41, 2. Eger 40, 3. Hódmezővásárhely 36.

Középcsoport

Az MTK-VM bajnok, a 22. számú Volán és a Dorog maradt NB II-es, míg a Kecskemétnek a 29. forduló jelentett célba érést. Az ötödik helyért még nagy küzdelem várható, a Ganz-MÁVAG, a föltámadt Vác és a MÁV Előre között. A többiek már kiestek.

„Külföldiek” maradnak

A „külföldiek” közül Bálint László és Müller Sándor már napok óta itthon van. Bálint Lászlót először csapata, a Toulouse szerepléséről kérdeztük.

— A szurkolótábor nagy öröme az együttes visszakerült az első osztályba — tizenkét év után. Már öt fordulóval a bajnokság befejezése előtt gólkülönbséggel az élre kerültünk, s ezt a minimális előnyt végig tartottuk.

— Mit vár a világbajnokságtól?
— Nem legyőzhetetlenek a belgák és az argentinok sem. No, persze csak akkor, ha olyan fegyelmelzeten játszanak, mint Budapesten a svájciak ellen. Engem nem vesztenek meg az argentinok hangzatos nyilatkozatai sem. A belgákat a magam részéről esélyesebbnek tartom, mert

A 27. forduló eredményei:

BVSC—22. számú Volán 1-1
Ganz-MÁVAG—Budafok 2-0
MTK-VM—Szegedi D. 4-0
Kecskemét—Balassagy. 4-0
Dorog—KKFSE 5-0
MÁV Előre—Váci Izzó 2-3
Építők—Pénzügyőr 1-0
BKV Előre—Bábolna 4-0

A 28. forduló eredményei:

KKFSE—MÁV Előre 0-2
Váci Izzó—Építők 2-0
Budafok—MTK-VM 1-4
Pénzügyőr—BKV Előre 0-0
Bábolna—BVSC 4-3
22. számú Volán—Ganz MÁVAG 3-0
Balassagyarmat—Dorog 0-1
Szegedi D.—Kecskemét 0-2

A 29. forduló eredményei:

BVSC—Ganz-MÁVAG 1-1
MTK-VM—22. sz. Volán 3-0
Kecskemét—Budafok 3-1
Dorog—Szegedi Dózsa 3-2
MÁV Előre—Balassagy. 3-0
Építők—Kossuth KFSE 2-2
BKV Előre—Vác 0-1
Bábolna—Pénzügyőr 1-1
Az élcsoport: 1. MTK-VM 44, 2. Dorog 38, 3. 22. sz. Volán 37.

Nyugati csoport:

Az Olajbányász bajnoki címe már régóta bizonyos, míg a Bauxitbányász, a Szekszárd és a Keszthely sikerrel megkapaszkodott. Csak az utolsó pillanatokban dől el, hogy a Kaposvár, Dunaújváros, Sopron hármából melyik csapat végéig az ötödik helyen.

A 27. forduló eredményei:

PVSK—Dunaújváros 0-0
Ajka—MÁV-DAC 4-0
Keszthely—Kaposvár 5-2
Mohács V.—Várpalota 3-1
Olajbányász—Bauxitbányász 1-1
Sopron—Kömlő 2-1
Bakony V.—Dombóvár 2-4
Sabaria—Szekszárd 1-3

A 28. forduló eredményei:

MÁV-DAC—Keszthely 1-5
Kaposvár—Mohács 3-0
Kömlő—Bakony Vegyész 1-0
Dunaújváros—Ajka 4-1
Várpalota—Olajbányász 1-3
Dombóvár—Sabaria 1-1
Bauxitbányász—Sopron 2-0
Szekszárd—PVSK 3-0

A 29. forduló eredményei:

PVSK—Ajka 2-1
Keszthely—Dunaújváros 2-0
Mohács—Véménd—MÁV DAC 4-1
Olajbányász—Kaposvár 2-1
Sopron—Várpalota 2-0
Bakony Vegyész—Bauxitbányász 2-4
Sabaria—Kömlő 1-1
Szekszárd—Dombóvár 2-1
Az élcsoport: 1. Olajbányász 44, 2. Bauxitbányász 41, 3. Szekszárd 40.

kemény, erőszakos futballt játszanak.

— Meddig marad Franciaországban?

— Tudom, hogy elterjedt a hír, hogy Ausztriába szerződöm. Szóba sem került ez. 1983. június 30-ig szól a szerződése a Toulousehoz.

Müller Sándor már bosszú-sabb, hiszen az Alicante Herculesnél nem úgy jött ki a lépés, ahogy várták.

— Kiestünk. Sajnos, engem az utolsó három bajnoki mérkőzésen még a cserepadra sem ültetett az edző, a nézőktől kapott is emiatt elég sok reklamálást.

— S mi lesz az új szezonban?

— Még egyéves szerződésem szól a Herculeshoz.

— Hogyan várják Alicante-ban a magyar válogatottat?

— Nagvfokú szimpátiával, amit azt hiszem, jó bemutatkozással, csak növelhetünk. Rendkívül sportszerű a közönség, szereti a szép játékot, és ha valaki tapsra ragadtatja, annak nagyon hálás.

— Hogyan vélekednek a csoportesélyekről?

— A mi futballunkról még ma is felső fokokban beszélnek Spanyolországban, emlékeznek régi nagyságainkra, és a selejtezőkben nyújtott teljesítményünkről is elismeréssel szólnak.

Bokszolók kontra pontozók

Szorítósztrókról — szériában

München. Csodálatosan szép és erőteljes ütésekkkel, azaz stilszerűen ért véget a bajor fővárosban az ökölvívó-világbajnokság. A mérlegek elkészítése persze még csak most következik, de annyi máris biztos, hogy a bárdolatlan ökölvívás képviselői nem nyertek teret, az erős és ügyes, technikás boksz aratott. A pontozás, sajnálatos módon, továbbra is kriminális volt, alkalmanként olyan bírák bíráltak, akikről messziről érződött, hogy soha egyetlenegy osztályban sem voltak aktív versenyzők, s csak kedves hobbiójuknak tekintik alkalmi feladatukat.

Az újdonsült világbajnokok közül a legtöbb jól ismert kesztyűforgató. Fellépésük egyáltalán nem okozott meglepetést, küzdőmodoruk azonban mégis említésre méltó. Soha nem volt még ennyi megalkuvás nélküli stílusú versenyző, egy nagy világtornán. A győztesek és helyezettek közül az veszített, aki tévedett, azaz nem mérte föl pillanatok alatt az erőviszonyokat, saját és ellenfele állapotát.

Sorrendben: Mustafaov (48) remekül pattogott, Alekszandrov (51) stílusát oktatni lehetett, Favors (54) legnagyobb dicsérete, hogy jobb volt, mint Mirosnyicsenko, míg a széria-győztes kubaik: Horta (57), Herrera (60), Garcia (60,5) akarnok stílusukkal „repáz-

tak”, valósággal szellették ellenfeleiket. Breland (67) nem véletlenül lett a VB legjobbjára, valószínűleg kesztyűvel jött a világra, Koskin (71) győzelme hajszálon múlt, és nagy vitát váltott ki, Comas (75) „sarabolla” riválisait, akárcsak Romero (81), a legképzetlenebb kubai, Jagubkin (91) megkapta a „szerény zseni” minősítést, míg Biggs (+91) nem érdemelt győzelmet.

Ugyanakkor a győztesek mellett is akadtak nagy egyéniségek. Így például Konakbajev balszerencséje, hogy a 19 éves, éppen egy kosztümös filmszerepre készülő Breland nem volt súlyosabb vagy cinegőbb, és így pontosan ebben a kategóriában szerepelt. A kitűnő mongol Otgonbajar annyit adott Hortának, hogy csapatokat kuszálhatott volna össze, ám ellenfele bírta, és nyert. S itt van a nagy Francesco, Stevenson detronizálója, a tipikusan digó külsejű, remek Damiani, aki mégsem léphetett fel a trónra, pedig megérdemelte volna.

Többet érdemelt volna a magyarok is. A csapat vezérkara (Varga Ferenc, Kovár Gyula, Papp László, Kajdi János, Csötönyi Sándor) elmondta: ritka balszerencsés volt a sorsolás, hiszen később is sikeres versenyzők álltak útjukat már az első szakaszokban.

Nyen nem volt 71 éve

Kátyuban a Vasas

A nemrég befejeződött labdarúgó-bajnokság negatív „szenczióját” a Vasas szolgáltatta minden eddig alulmúló szereplésével. A piros-kékek ilyen gyenge teljesítményre még a legidősebb vezetők és szurkolók sem emlékeznek a klub 71 éves fennállása óta. A csapat a 12. helyen zárta a pontvadászatot, tavaszi produkcióját pedig legjobb lenne elfelejteni (de nem lehet!): 15 mérkőzésen mindössze 10 pont-ra telt az anyalföldiek erejéből.

— A gyenge teljesítmény melyebb elemzést kíván — mondotta Kellermayer Sándor ügyvezető klubelnök. — Hibásak a klub, a szakosztályvezetési tagjai is, és nem utolsósorban a játékosok. A döntő ok? Az elmúlt három évben nem sikerült megfelelően erősíteni, és többen eltávoztak tőlünk.

— Milyen a hangulat az együttesben?

— Sajnos összhangról nem lehet beszélni. Nincs vezéregyéniség, aki összetartaná a társaságot. Kishitű lett a társaság, elhaltmasodott a játékosokon az érzés: ennél többre nem képesek. Ez így, persze nem igaz. Az 5-6. hely megszerzése nem okozhatott volna gondot számukra.

— Kik jönnek és távoznak?

— Több egyesülettel és játékosal tárgyalunk. Öt-hat labdarúgót szeretnénk igazolni. Legfontosabb a kapuskérdés. Kakas László már aláírt hozzánk, de a Ferencváros eddig még nem záradékolta kiadását. Sajnos, a nyíregyházi

válogatott, Moldván Miklós visszaközölt és indokait meg is értjük: 28 éves korában már nem szívesen szakad el valaki megszokott környezetéből, Zombori Sándor Franciaországban folytatja, a Montpelier együttesében. Török Péter is külföldre készül.

— Nyílt titok, hogy az új idényben Kovács Ferenc lesz a csapat vezető edzője...

— A végső megállapodás előtt állunk, Bundzsák Dezső szerződése ugyanis június 30-án lejár.

A Fáy utcai pályán Bundzsák Dezsővel, Váradi Béla csapatkapitánnyal és Farkas Tiborral találkozunk. Ők így látják a helyzetet:

Bundzsák Dezső: — Ha újra kezdeném, sem csinálnám másképpen. Bizalmukat vesztették a játékosok, de a hozzáállással sem volt minden rendben. Nincs olyan egyénisége az együttesnek, amely fazonat adna a csapatnak. Utódomnak csak azt tudom tanácsolni: értesse meg velük, hogy a Vasasban játszani megtiszteltetés!

Váradi Béla: — Kizárólag önmagunknak tehetünk szemrehányást. Döntően mi, játékosok vagyunk a hibásak. Nem igaz, hogy elfelejtettünk volna focizni, de sajnos, sokunkból hiányzott a Vasas-szív...

Farkas Tibor: — Csak két éve vagyok Vasas-játékos. Számomra ez nagy megtiszteltetés. Ha majd élvezem az edzők bizalmát, a magam részéről mindent megteszek.

OLASZORSZÁG

Juventus a bajnok, kiesett a Milan

A totóból sokan ismerik az olasz labdarúgó-bajnokságot. Nemcsak az első osztályt, de a másodikat is. A most véget ért A osztályban az utolsó pillanatokban dől el a bajnoki cím és a kiesés. A Juventus győzött Catanzaróban, büntetővel, míg a Fiorentina csak 0-0-ra játszott Cagliari-ban. Így a Juve lett a bajnok, a firenzeiek a másodikkak, a Roma a harmadik. A Cagliari és a Genoa az utolsó pillanatokban megmenekült a kieséstől, míg a Milan hiába győzött idegenben, a Bologna és a

Como társaságában elbúcsúzott az első osztálytól.

A feljutásra a B osztályból több csapatnak is esélye van. Négy fordulóval a vége előtt egyforma pontszámmal három csapat áll az élen: a Pisa, a Verona és a Sampdoria. Őket üldözheti még sikerrel a Bari, a Varese, a Palermo és a Perugia.

Így hát a BEK-ben a Rá-bának elvileg ellenfele lehet a Juventus, sok más neves együttes mellett. (Liverpool, Standard Liege stb.)

Mi újság az FTC-nél

Új kettős: Novák-Rákosi?

Az elmúlt hét végén úgy búcsúztunk Losonci Tibortól, az FTC ügyvezető elnökétől, hogy tulajdonképpen semmit sem tudtunk meg: nyitva maradt az a kérdés, hogy ki lesz az edző. A sportvezető időt kért, néhány nap haladékot.

— Mi történt azóta?

— A következő szezonban is Novák Dezső lesz a vezető edző.

— Gondoltak-e más edzőre?

— Már hetekkel ezelőtt elmondtam a rádióban és a sajtóban, hogy az FTC bízik Novák Dezsőben, de ez nem jelenti azt, hogy munkáját kritikátlanul figyeljük. A klubvezetés és az edző kapcsolata akkor hatékony, ha jogos bírálatokkal, észrevételekkel segítjük egymást.

Novák Dezsővel kapcsolatban már azt is hallani lehet-

tett, hogy négy-öt NB I-es klubbal is tárgyalt.

— Mi volt ebből az igazság? — kérdeztük.

— Teljesen alaptalan mendemondák, ugyanis én egyetlen egyesülettel sem tárgyaltam.

— Lesznek-e személycserék?

— Könnyen lehet, hogy Monostori Tivadar és Szücs Lajos pályaedzők más feladatot kapnak, bár magam elégedett voltam a munkájukkal, ideális partnerek voltak a számomra.

— Rákosi Gyulát emlegetik, mint új segítőtársat.

— Természetes dolog, hogy mindenképp a saját házunk táján nézünk körül. Gyula régi, híres Fradi-játékos, a szerződése most jár le Kecskeméten. Egy igaz, az ő neve is szóba került.

VB-TOTÓ

A harmadik forduló kérdései előtt, válaszolnunk kellene Márton Ferenc soproni tippelőnk kérdésére: mi lesz akkor, ha a Falkland-válság miatt Anglia, Skócia és Észak-Írország visszalépne a küzdelmekből? Mi lesz ekkor azokkal a kérdésekkel, amelyeket e csapatokkal kapcsolatban tettünk fel? Nos, elég nehéz helyzetbe kerülünk. Az nyilvánvaló, hogy az említett kérdéseket törölnénk, nem vennénk figyelembe, míg a maradék döntene el a sorrendet. Igen ám, de a visszalépések a csoportokbeli erőviszonyokat is befolyásolnák, a IV., V., VI. csoportban.

Így hát maradjunk annyiban, hogy a tippelőket nem érné hátrány, ha a visszalépések megtörténnének. De a hírek arról számolnak be, hogy az említett országok ott lesznek a VB-n. Ez egyébként meggyőződésünk, így hát folytassuk a totókat, játsszunk és ne politizáljunk! Reméljük, így gondolják az érintettek is.

Most a negyedik és ötödik csoport a témánk. A postára adási, továbbítási határidő: 1982. május 27.

Itt levágandó

HARMADIK FORDULÓ

- Csehszlovákia bekerül-e a legjobb 12-be? igen nem
 - Kuwait—Franciaország mérkőzésen rúg-e legalább három gólt Platíni? igen nem
 - Anglia négy pontnál többet szerez-e a csoportmérkőzéseken? igen nem
 - Döntetlenül végződik a Franciaország—Csehszlovákia mérkőzés? igen nem
 - Anglia legalább öt góllal legyőzi a kuwaiti együttest? igen nem
 - Telt ház lesz a Spanyolország—Honduras találkozó? igen nem
 - Spanyolország csoportelsőként jut tovább? igen nem
 - Legyőzi-e Jugoszlávia a házigazda spanyolokat? igen nem
 - Észak-Írország bekerül-e a legjobb 12-be? igen nem
 - Lesz-e a VB során Anglia—Argentína találkozó? igen nem
 - Spanyolország eljut-e a VB döntőjébe? igen nem
 - Az ötödik csoport hat mérkőzésen húsz gólnál több születik? igen nem
 - Az Anglia—Franciaország találkozó lesz-e 11-es? igen nem
 - Plusz 1. Spanyol játékos lesz a VB gólkirálya? igen nem
- Postára adási határidő: 1982. május 27.
- Beküldő neve:
- Intézet neve:
- Nyilvántartási száma:

HÍRADÓ

SAJTOSZEMLE
Szerkesztő:
a szerkesztő bizottság
Budapest
V. Steindl utca 8. sz. 1054
Kiadja:
az Igazságügyi Minisztérium
Év. Országos Parancsnoksága
82-2283. Szikra Lapnyomda,
Budapest